

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 221 (3383) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

Nápolyt kiürítették a németek a hadifontosságú berendezések és a kikötő elpusztítása után

Számos pótolhatatlan műemlék pusztult el az angolszász légitámadások során. Róma a legközelebbi szövetséges cél

Berlinből jelentik: (MTI.) Az Interinf jelenti: Nápoly szűkebb városi területét pénteken a kora reggeli órákban, az összes hadifontosságú berendezések elszállítása, valamint a város és kikötő öma berendezésének elpusztítása után, melynek az angol-amerikai erőknek hasznára lehetnek volna, kiürítették anélkül, hogy az angol-amerikai erők mozdulatainkat hátráltatni tudták volna. A város az angolszász bombatámadások következtében már hosszabb ideje a legsúlyosabb károkat szenvedte. Súlyosan megrongálódtak különösen a lakónegyedek és számos pótolhatatlan műemlék pusztult el. A vízhiány miatt sokszor nem bírták a tüzeket eloltani úgyhogy egész városrészek semmisültek meg a lángokban. Nagy pusztítással járt a kommunista és Badoglio csapatok leküzdése is, melyek hatalmukba akarták keríteni a város feletti uralmat. Clark tábornok csapatai próbálkoztak pénteken délelőtt a kivonuló német csapatok után nyomulni, de mindenütt visszaverték őket. Eközben az angol-amerikai csapatoknak számos nehézpáncélosuk pusztult el a német páncélelhárító ütegek tüze következtében. Súlyos veszteségei voltak az amerikai gyalogságnak is.

Roosevelt szerint Róma nem lesz hadszíntér

Washington. (Bud. Tud.): Roosevelt a pénteki sajtóértekezleten kijelentette, hogy a szövetségesek legközelebbi célja Róma. Megtesznek mindent annak érdekében, hogy Rómában ne legyen harc. A Vatikánvárost megkímélik a támadástól.

Zürich. (MTI.): Chiassoból jelenti a Svájci Távirati Iroda, hogy a köztársasági fasiszta kormány ülésén többek között közölték azt a határozatot, hogy a kormány Róma nyílt várossá történt nyilvánítása következtében, székhelyet a fegyveres erők főhadiszállása közelében egy községben rendezte be.

Rendkívül heves csata dúl Melitopol környékén

Berlin. (Bud. Tud.): A lapokból ismét kitérnek, hogy a keleti harctér megszilárdult, még pedig különösen a Demidovtól északra kezdődő és Vitebszkig húzó szakaszon, mely a németek északi záróállása. A hadműveletek súlypontja Zaporozsje tájékán van. Az oroszok az Alsó-Dnyeper és az Azóvi tenger közötti déli német állások áttörésére törekeznek, hogy elérjék a Krimi félszigetet. Erős részben új csapatokat vetettek be. Csütörtökön délelőtt óta rendkívül heves csata dúl, különösen Melitopol vidékén és onnan északra, eddig azonban a németek visszavertek minden támadást. Berlini katonai körök hangoztatják, hogy a csatában az oroszok a legesekélyebb térbeli nyereségre sem tettek szert. A Dnyeper közepő részén folyó harcokról csak annyit mon-

danak, hogy elkecseregett küzdelem folyik a Dnyeper nyugati partján létesített orosz hídfőállások körül.

Berlin. (Bud. Tud.): A keleti harctér helyzetét összefoglaló tájékoztatóban a berlini katonai szóvivő azt jelentette, hogy a német csapatoknak nagy hídfő-

állásaik vannak a Dnyeper keleti partján. Az oroszoknak is vannak hídfőik a nyugati parton. A német hídfőket azonban hadászati fontos helyeken, Zaporozszenál, Dnyepetrovszknál, Kremcsugnál és Kievnél létesítették. Átlagos mélységük körülbelül 40 kilométer, tehát viszonylagos területük nagy. A hídfő terjedelmük és hadászati helyzetük folytán nyitvahagyják a lehetőséget, olyan mozdulatokra, amelyek a további fejleményekre nagy jelentőséggel lehetnek. A Dnyeper nyugati partján létesített kevés orosz hídfő azonban ezzel szemben hadászati nem fontos helyen van. A harcok megnehezítését a mindjobban bekövetkező rossz időjárás is előmozdítja. A német sajtó is utal arra a nehézségre, amit az időjárás megváltozása okoz a szovjetnek. „Elszánt harc, erős ellenség, iszap és moosár ellen”, ezzel a címmel számol be a 12 Uhr Blatt a harcsemenyekről. A berlini reggeli lapok képeket is közölnek azokról a viszonyokról, amelyek között a szovjet csapatoknak kell folytatniuk előrenyomulásukat. A legtöbb kép aláírása „nem csak épségben az oroszok kezére.”

Tíz napos makacs harc után 10 hajót süllyesztettek el a német búvárnaszádok Kanada partjainál

Amsterdam. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Az United Press jelentése szerint Kanada keleti partjának egyik kikötőjéből közölték, hogy a német búvárnaszádok a Kanada felé haladó szövetséges karavánból 10 napig tartó makacs támadás alatt 10 hajót elsüllyesztettek. A támadás szeptember 19-én kezdődött és a szövetségesek a tengeri harcok során súlyos veszteségeket szenvedtek. Az elsüllyedt hajók között három hadihajó is volt.

Berlin. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Runstaedt tábornagy megszemlélte a nyugati partfal erődítési munkálatainak folytatását, hogy a helyszínen szerezzen benyomást azok további kiépítéséről. Különösen érdekelt a nehéz fegyverek beépítéséről és bevetési lehetőségeiről, valamint a nehéz léghárító ütegek beépítéséről és bevetésük lehetőségéről. Ezek az erődítési munkálatok, különösen a brit légitámadások elhárítására hívatottak.

A Pest írja: Zürichből jelentik, hogy azok az amerikai repülőerők és nehéz

bombázók, amelyek pénteken délben Sváje fölött áthaladtak. München és Wienerneustadt ellen intéztek támadást. A gépek Északafrikából indultak el és csak egy részük tért vissza dél felé, míg más részük Angliába repült tovább.

Tokio. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: A japán tudósítók most számolnak be az első harcokról, amelyek Finshafentől északra az ellenéges csapatok partraszállása óta folynak. E szerint a harcok itt rendkívül elkecserekedtek és a partraszállástól eltelt 10 nap alatt az ellenségnek nem sikerült a japán védők állásait megtörni. A különböző japán fegyvereknek legszorosabb együttműködésben az amerikaiak valamennyi támadását véresen visszaverték. Különösen nagy veszteséget szenvedtek az amerikaiak szeptember 28-án, amikor minden fegyverem bevetésével megkísérelték a japán állások megrohanását.

Izen az aradi Tizehárom...

Írta: Balázs Zsigmond

A gyász, a megfélemlítés, megalázás, meggyalázás és halál napjává, magyar nagypéntekké akarták tenni 1849-ben az akkori földi hatalmasságok október havának hatodik napját. Ekkor küldte a halálba a szentszövetség árnyékalakjainak dühe nemzeti függetlenségünk elharcosait, szabadságharcunk tizenhárom vezérlő parancsnokát. Ezen a napon oltotta ki a bécsi kamarilla vérszomja Batthyány Lajos grófnak, az első felelős magyar miniszterelnöknek nemese életét. A világi fegyverletétel után sok magyar főúr és kereskedő, miniszter és zsellér, főispán és paraszttanár és munkás, lelkész és kézműves, tanító, gyáros, író és színész oesztotta meg a halált a tizenhárom aradi vértanúval, csak azért, mert hazánk függetlenségét oly nagyon szerették. Negyvenkilenc akasztást, hatvanöt főbelövést, valamint ezerhétzázhatvanöt várfogságra szóló haditörvényszéki ítéletet mondtak ki Világos után, közöttük a szabadsáért lelkesedő, lengyel származású Rulikowszky Kázmér honvédtiszt is, akit itt Nagyváradon akasztottak fel 1849. augusztus 28-án.

A vérbosszú nagy napja azonban október hatodika, az 1848 október 6-án, a bécsi utca népe által meggyilkolt Latour osztrák hadügyminiszter halálának első évfordulója. Haynau, ez a szentanuk leírása szerint még a horemzőn elesett saját katonáinak haláltusájában is gyönyörködni tudó teho-lyódott szörnyeteg ezen a napon rendezi meg az egész mévelt világ felháborodását kiváltó aradi vérfürdőt.

Az aradi vértanuknak a vesztőhelyre való juttatásával a bécsi udvar akkori önkénye meggyalázni akarta őket s rajtuk keresztül szabadságügyünket és egész nemzetünket. De nem meggyaláztattak, hanem éppen felmagasztaltattak: vértanukká avatta őket nemzeti szabadságunk szent eszméjének szolgálatában elszenvedett szörnyű haláluk.

Nemzetünknek a politikai, lelkiismereti és vallási szabadságért évezázadokon keresztül kellett vereznie. Ezért fogtak fegyvert Boockay, Bethlen, ezért szenvedett száműzetést Thököly és nemzeti szabadságunk eszméje avatta hősi nagyasszonyá Zrínyi Ilonát, ki szülte a magyarnak szabadságküzdelmeink legönzletlenebb harcosát, II. Rákóczi Ferenc az eszmévé magasztosult „turini aggastyánnal” együtt képviseli a magyar szociális gondolkodás első megnyilatkozásait.

A nemzeti szabadság és a haza függetlensége megvédéséért 1848-ban megint fegyvert kellett ragadnia a magyarnak, hogy aztán az egy évig tartó hősi küzdelem Világossal végződjék és az aradi vértanuk kivégzésével „Magyarországra ráboruljon a rémuralom drapériája.”

Aldozunk a kilencvennégy éves fordulón a tizenhárom aradi vértanú emlékének néhány gondolattal. Ha felidézük a nagyváradai születésű „legvittebb

Étkezni és szórakozni jöjjen

a Mátyás Étterembe

Szilágyi Dezső-utca 5.

Telefón 18—50

Izletes konyha

Kitűnő italok

Tiszviselői ebéd P 2'10 Ettermünk minden hétfőn zárva

huezár" Nagy Sándor József, a „szilárd jellemű, dúsgazdag" Kise Ernő, a „hős férfi" Lázár Vilmos, Schweidel József, Lahner György, Dessewffy Arisztid, gróf Vécsey Károly, Aulich Lajos és Török Ignác vezérek vértanúhalálát, minden, vérséggel is magyaroknak éreznie kell, hogy egyetlen feladata van most a megpróbáltatások idején: tettekkel kitölteni az aradi vértanuk egész életében és martir halálában lángoló betűkkel világító jelezőt, „a haza mindenképp előtt." És még valamit: „a hazának államalkotó magyarsága megérdemli a szabadságot, mert igazságos tudott lenni más nemzetek iránt, amelyeknek földet adott a saját földjéből, jogokat, amiket saját vérén szerzett s oldóköltetése után is elég nagylelkű volt testvéri kézzel a béke olaját nyújtani."

— A nemzeti gondolat mellett diadalra jut az aradi bitófák alatt a keresztény gondolat is, amikor Damjanich a kezében feszületet tartó gyóntatójának, Sujánszky Eustachnak vigasztalásul ezeket a gyönyörű szavakat mondja: „Mit sirt tisztelőndő barátom, hisz kit a kezében tart, az is az igazságért feszített meg."

„A szabadság igaz hajnokának", gróf Leiningen-Westerburg Károlynak, „a német nyelvű, de magyar szívű" Pölsenberg Ernőnek, a „hősök leghősebbikének", Damjanich Jánosnak és a „katonához halálig hű vezérnek", Knezić Károlynak ereiben nem magyar vér csörgedezett és azt mégis a magyar szabadságot ontották, mert a magyar föld szabadságáért minden áldozatra kész művelt magyar nemzeti szellem útjára ereje annyira meghódította nemcsak lelküket, hogy ez a varázserő hazánk szabadságügyének vértanúivá avatta őket. Örök felkiáltójelként állanak ok a házában évszázadok során otthonra talált nemzetiégeink előtt: nemcsak a jogokban, de a kötelezettségeljesítésben és áldozathozásban is legyen meg az egyenlőség, e hon minden lakójának számára!

Az aradi tizenhárom hősi életét kioltó Haynau elnyerte a méltó erkölcsi elismerését, amikor egy londoni tartózkodása alkalmával az angol munkásság az utcán felismerve, összeverte őt. Brüsszelben pedig egy úrnő felháborodásában a napernyőjével pálolta el. Mi pedig hűek maradtunk önmagunkhoz 1849 okt. 6-ka után is: a vérfürdőt rendező, de később külpolitikai okokból megingott osztrák császári trónt éppen a magyar nemzet szilárdította meg ismét. Az a nemzet, amelyet az aradi vértanukon keresztül megaláznai akartak azért, mert szabadságát védelmezni merészkelt. — Szabadságharcunkban, melynek jelzava volt: a nemzet szabadsága, becsülete és méltósága, a nemzet nem az osztrák néppel folytatott önvédelmi harcot, hanem az uralkodói önkényuralom elleni védekezés adta a kezébe a fegyvert.

Szabadságharcunk vezérlo parancsnokait Aradon kilencvennégy évvel ezelőtt rabláncra fűzve, szuronyok között vezették október 6-án a vészőhelyre. A hősök vértanúhalála azonban ezt a szégyenteljes gyászmenetet a halhatatlansághoz vezető diadalúttá avatta. Azóta egyesek családi sírboltjaikban pihennek,

mások külön sírokban, hét vértanunk azonban — közöttük a nagyváradi hős Nagy Sándornak is — a hamvai most is az aradi hantok alatt porladoznak. Trianon óta semmi látható jel nem őrizi Aradon a tizenhárom emlékét. Arad — írja Kossuth — a magyar Golgotha, a magyar szabadságnak a vértanuk halálával megszentelt földje...

Dr Cserzy Béla vezetőhelyettes lett a marosvásárhelyi Kereskedelmi Ipar-kamaránál

Nagyvárad, okt. 2. A kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter dr. Cserzy Béla kereskedelmi és iparkamarai titkár Marosvásárhelyre helyezte át az ottani hivatalvezető főtítkár helyetteseként. Cserzy Béla dr. 1941 februárjában került Nagyváradra, ahol rövid két és fél év alatt általános népszerűséget vívott ki magának. Itt tartózkodása első évében megjelentette szerkesztésében és kiadásában a „Nagyvárad-i kamarai közlönyt". Legutóbb a textilkereskedők vásárlási könyvvél való ellátásának tervezetét dolgozta ki, amit a közellátásügyi miniszter elfogadott és ennek alapján rendelte el országosan a könyvszerző vásárlást. Lapunk hasábjain is több nagy feltűnést keltett eikke jelent meg.

Elvi jelentőségű táblai állásfoglalás a magyar állampolgárság igazolásáról

A Magyar Tudósító jelenti: Egy kereskedő felesége ellen válopert indított. A törvényszék azonban a férj magyar állampolgárságát nem látta bizonyítottnak és ezért a keresetet — anélkül, hogy érdemben tárgyalta volna — hivatalból visszautasította. A kereskedő felfolyamadására az ügy az ítélőtábla Móra Mihály tanácsa elé került. A tábla a törvényszék végzését feloldotta és a törvényszéket új eljárásra, valamint újabb határozat hozatalára utasította.

A végzés indoklásában a tábla a következő irányelvűl szolgáló megállapodásokat tette: A házassági törvény 116. §-ában szabályozott kivételről eltekintve, a magyar bíróság csak magyar állampolgár házassági perében járhat el és azt, hogy a fél magyar állampolgár-e, a perben eljáró bíróság hivatalból köteles vizsgálni.

Ennek a jogszabálynak megfelelően — eljárási szabálysértés nélkül — járt el tehát a törvényszék, amikor a férj magyar állampolgárságát vizsgálat tárgyává tette és bár az állandó bírói gyakorlat szerint a személyállapotot tárgyaló perek nem a kereset beadása idején fennvartott, hanem az ítélet meghozatalkor állapot szerint bírálандók el, mégis a per technikai szempontjából semmi akadálya nincs

Megnehezült az időjárás felettünk. Izennek az aradi vértanuk e válságos idők nemzedékének. Izenik, hogy csak az a nemzet pusztul el, mely élni nem akar. Izenik, hogy a magyar nép, ha összetartó, előbb-utóbb diadalmaskodik minden nehézségen. Izenik, hogy szabad magyar haza nélkül nincs magyar nemzeti élet. Izenik, hogy ezért a nemzeti szabadságért semmiféle egyéni áldozat sem lehet elég. És izenik, hogy amikor a nemzet szabadságáról van szó, a legnagyobb ellenség az, aki a nemzeti közösség érdekeivel és parancsával az egyén jogait és érdekeit állítja szembe.

Ők pedig örök életet nyertek az eszmével, amiért küzdöttek és vértanuhálálkkal, amit ezért az eszméért el kellett szenvedniük.

A Kereskedelmi és Iparkamara textiltársasága tegnap este búcsúzott dr. Cserzy Bélától szűkkörű vacsora keretében. Zakariás Andor nagykereskedő köszöntötte a távozó titkár, Lakomcsik Lajos pedig az utódot, dr. Máté Bélát üdvözölte és kérte, hogy azt a támogatást, amelyben Cserzy Béla részesítette a kereskedőket, hivatali utóda is biztosítsa számukra.

Amikor magunk részéről is sajnálattal vesszük tudomásul dr. Cserzy Béla távozását, ugyanakkor örülünk előlépésének és annak a határozott ígérést, hogy lapunk hasábjain tartja fenn továbbra is az érintkezést Nagyváradal.

illetőségi községe olyan területen fekszik, amelyet Magyarországtól a békeszerződés következtében valamely más államhoz csatolták.

Annak a kérdésnek az eldöntésénél tehát, hogy a kereskedő a trianoni békeszerződés következtében elvesztette-e magyar állampolgárságát, döntő jelentősége van annak, hogy 1921. július 26-án hol birt községi illetőséggel.

A becsatolt iratokból valószínű, hogy a kereskedő apja már a 6500—1921. M. E. sz. rendelet életbelépésekor budapesti illetőségű volt, tehát magyar állampolgárságát a trianoni békeszerződés következtében nem veszítette el. — A felperes azonban 1921-ben már teljeskorú volt, tehát magyar állampolgársága apja jogán nem vélelmezhető, valószínűsítette ugyan, hogy már 1913 óta Budapesten lakik, azonban a becsatolt bizonyítvány csak egyszerű másolat és arra tényállás nem alapítható.

Az állampolgárság igazolása nem olyan kérdés, ami minden esetben a közigazgatási hatóság döntését igényelné, hanem azt a bíróság is eldöntheti, különösen ha magyar állampolgárságot vitató fél olyan bizonyítékokat terjeszt elő, amelyekből a vitatott állampolgárság fennállását a bíróság is minden kétséget kizáró módon megállapíthatja. Amennyiben tehát a felperes kereskedő megfelelő bizonyítvánnyal igazolja, hogy 1921. előtt legalább négy évvel Budapesten lakott és az 1886. évi XXII. t. c. 10. §-ában irt előfeltételeknek megfelelt, úgy magyar állampolgársága megállapítható lesz. Ezeket az előfeltételeket azonban a törvényszék nem vizsgálta, a becsatolt egyszerű másolat alapján pedig ez a kérdés eszidősezt nem dönthető el. Ezért a törvényszék végzésének feloldása mellett a törvényszéket további eljárásra s ennek megfelelően új határozatok hozatalára kellett utasítani.

Autónak hajtott az illuminált kerékpáros

(Nagyvárad.) A kerékpárosok vizsgálatsága és merezsége olyan tulme-retezett, hogy ma már szinte naponkénti történnek balesetek. Egyes kerékpárosok egyáltalán nem toródnak a szabályokkal, belegázolnak a villamosról lezálló közönségbe, mások pedig a legforgalmasabb utvonalon is oly sebességgel haladnak, mintha néptelen autótun karikáznának végig. Csak természetes, hogy ily körülmények között nem is számolnak a következményekkel.

Ez az eset történt tegnap este felé is a Rákóczi-utj Park-szálló előtt, ahol dr. Balázs honvédszázados vezérelt szabályzerűen egy autót. Ugyanakkor Szabó Gyula kerékpáros — a jelek szerint illuminált állapotban — sebesen karikázott a pillanat alatt összeütköztek oly szerencsétlenül, hogy Szabó Gyula széles ívben repült ki a nyerezből, kerékpárja pedig összetört.

Szerencsére Szabó Gyula sérülése nem volt súlyos, a Japport székein egyhamar magához tért, majd saját lábán távozott.

SZABÓ FERENC gyorsíró és gépiróiskolája

Nagyvárad, Sal Ferenc utca 12. sz. — Telefon 29—78 (Eng. sz.: 3329—1941-42). — Kezdők és haladók részére ut tanfolyam október 5-én kezdődik. Vidékieknek 85 százalékos vasuti kedvezmény.

Angolszász repülők több hullámban átrepültek Magyarország légterén

Százszázalékos sikert értek el a németek Zaporozsjenél — A német arcvonalrövidítés már is kihat a hadihelyzet alakulására

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Október 1-én 12 óra 24 perckor angolszász repülőgépek több hullámban az ország délnyugati légterébe berepültek, majd a nyugati határ mentén

északi irányban haladva, az ország légterét 13 óra 56 perckor elhagyták. A repülőgépek zöme az ország határán kívül, kisebb erők az ország nyugati részén repültek vissza déli irányban.

Zaporozsje továbbra is német kézen van

Berlin. (MTL) Abban a kommentárban, melyet német katonai források a pénteki hadihelyzethez fűztek, külön kiemelték a Zaporozsjenél elért nagy német elhárító sikereket. A szovjet igen nagy erővel kísérelt meg áttörést, céljának elérése érdekében igen súlyos áldozatokat hozott, de eredményt mégsem tudott elérni. Az elhárító csata sikerét német részről százszázalékosnak minősítették. Egyben rámutattak arra, hogy az arcvonal megrövidítés már is kihat a hadihelyzet alakulására és annak első nagy eredménye éppen Zaporozsjenél mutatkozott meg. Maga a város egyébként — mint ezt hangsúlyozzák, — német kézen van. A Dnyeper vonalon a helyzet lényegesen nem változott meg. Az oroszoknak sikerült ugyan az utóbbi napokban néhány helyen

hidfőt létesíteni a folyó nyugati partján, de csak kevés számban tudtak csapatokat a tulsó partra átszállítani.

Az olasz harctéren viszonylagosan nyugalom uralkodik. Nagyobb események nem történtek. A nápolyi kommunista lázadás kirobbanásához pénteken érdekes adatokat szolgáltatott német részről. Ezelőtt egy hónappal a nápolyi kikötőben egy löszszel megrakott hajó felrobbant és igen sok áldozatot követelt a lakosság köréből is. Ez a szerencsétlenség nagyon megrontotta az amugy is rossz hangulatot. A robbanás egyébként nagy pusztítást végzett a kikötő berendezésében is. Mindenesetre ez az eset is lényegesen hozzájárult a kommunista lázadás talajának előkészítéséhez.

Sem a Krim felé, sem a Dnyeper középső folyásánál nem értek el eredményt a bolsevisták

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti: Bár a bolsevisták támadásainak hevesége mind az Azovi-tengertől északra, mind a Dnyeper középső folyásánál fokozódott, a esütörtöki nap folyamán a német kötelékek áttűtő elhárító sikert értek el, melyet annál

támadással támasztottak alá. A bolsevisták az utóbbi napokban elszünetelték a támadást, a kísérletüket is teljes mértékben megheiusultnak lehet tekinteni.

Berlin. (MTL) A Német TI jelenti: Szeptember havában a német légi-erők összesen 1396 szovjet repülőgépet semmisítették meg.

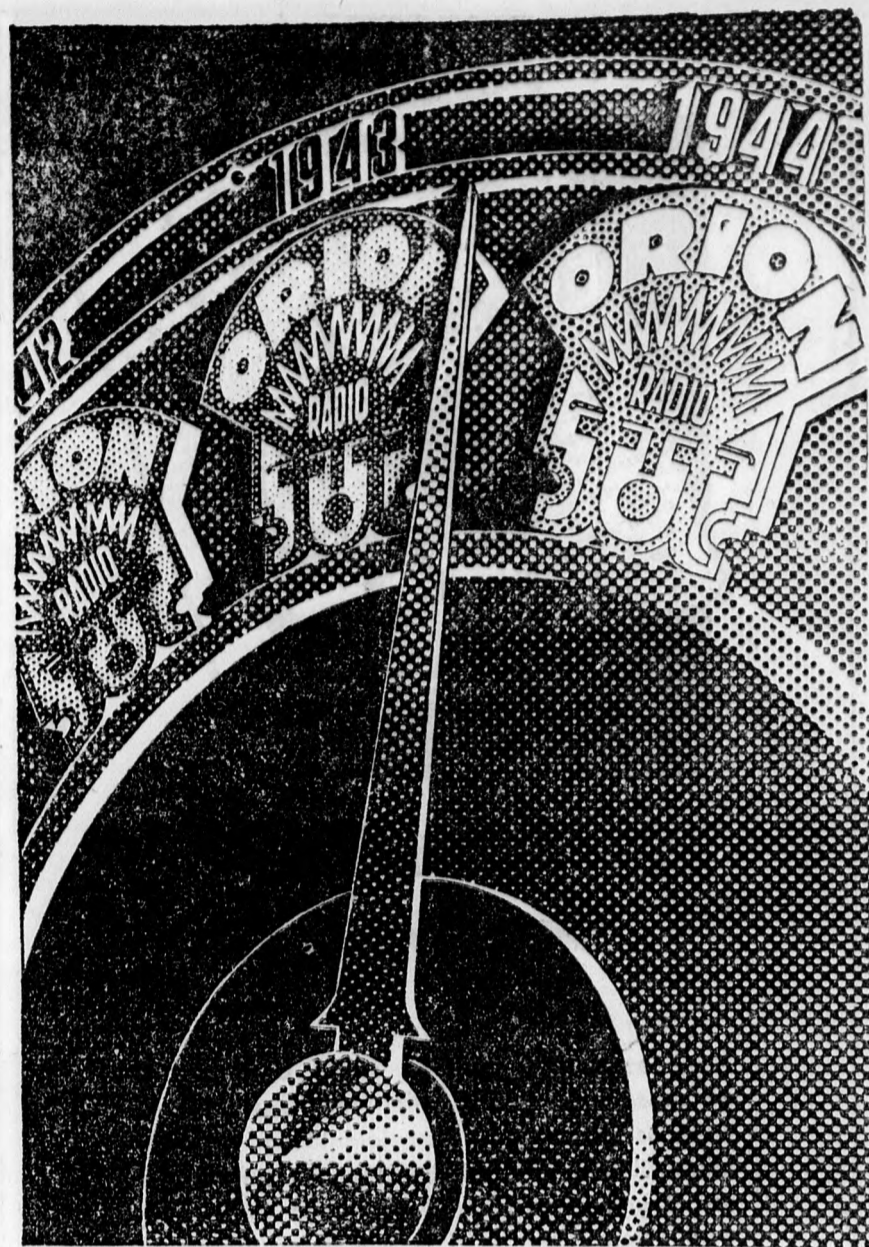
Megheiusultak az angolszászok áttörő és bekerítő kísérletei Délolaszországban

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a délolaszországi helyzetről: Salernótól északnyugatra brit és amerikai erők esütörtökön megkísérelték, hogy a Vezuv mindkét oldalán Nápoly felé teretnyerjenek. A torrei rész keskeny parti csikján olyan nagy veszteségeket szenvedtek, hogy délután megszüntették a támadást. Ekkor a Vezuv keleti oldalán páncélosoktól támogatott angolszász gyalogság megpróbálta megnyitni az észak felé vezető hegyi utat. Itt is tekintélyes veszteségük volt a támadóknak, akik folytatlagosan a délről szomszédos Pompei felől oda vetett erővel igyekeztek pótolni a hiányokat. Legtöbb páncélos kocsijukat elvesztve, melyek egyébként csak nagy lőtávolságban mutatkoztak és miután a két oldalról bevetett német ütegek két új csoportosulásukat széjjeltörték, az angolszászok itt is elszakadtak a németektől. Ezzel a két legutóbbi nap valamennyi áttörőkísérlete éppen úgy teljesen megheiusult, mint az angolszászok bekerítő mozdulatai a nyugati parton. Az amerikaiaknak egé-

Darmol a legelterjedtebb és legrégebbi csokoládé hashajtó. 35 éve milliók használják mert teljesen megbízható, ártalmatlan.

inkább értékelni kell, mert a bolsevisták emberanyaguk és hadianyaguk kiméretlen harcbevételével messzemenő hadműveleti célokra törekedtek. Míg az Azovi-tenger és Zaporozsje között a szovjet áttörésekre törekedett, hogy a Krim-félszigetet elvághassa, a Dnyeper középső folyásánál az volt a célja, hogy hadműveleti támaszpontokat szerezzen. Mind a két nagyvonalú vállalkozásukat, melyeket már előző napon is élénk támadó tevékenységgel készítették elő, a szomszédos arcvonalon egy elvonó

MINDEN IDŐBEN

ORION RÁDIO

szen Averinoig és ettől keletre szenvedett véres veszteségei meghaladják a britek veszteségeit is.

Mint a véderő főparancsnokság jelenti:

A haditengerészet és a légi-erő szeptember hónapban egy csatahajót, 3 cirkálót és 20 rombolót súlyosított el. Elsüllyesztettünk ezenfelül három torpedónaszádót, 13 gyorsnaszádót, egy hűvőhajót, több kis búvárnaszádót, két aknakutatóhajót, két

őrhajót és 20 partraszállási bárkát. Megrongáltunk egy csatahajót, 18 cirkálót, 17 rombolót, 1 torpedónaszádót, 8 gyorsnaszádót, 15 partraszállási bárkát és öt más tengeri járművet. Elsüllyesztettünk 315.700 tonna tartalommal 55 kereskedelmi hajót, összesen több mint 600.000 tonna tartalommal. Sok eltalált hadi- és kereskedelmi hajó sérülései olyan súlyosak, hogy e hajók egy részének megsemmisülésével is számolni lehet.

Német-angolszász légi harc Svájc területe fölött

Zürich. (MTL) Hivatalosan közlik a szomszédos határterületen végrehajtott bombázókkal kapcsolatban: Pénteken délben idegen repülők hátszertést követtek el Svájc több keleti területén és Graubünden kantonra bombák is hullottak. E terület fölött amerikai repülőerők és német vadászgépek között lefolyt légi

harc után repülőgépek is lezuhantak. A svájci légharítás működésbe lépett és sok találattal ellátott egy repülőerődöt. Az eddigi jelentések szerint a lehullott bombák csak anyagi kárt okoztak.

Zürich. (MTL) A svájci légitér súlyos megsértésével kapcsolatban Sargamsból jelentik, hogy Sargams vi-

Gazdák figyelmébe!

Hüvelyesforgalmi és Vetőmagforgalmi Központok megbízása folytán

Hüvelyes terményt és Vetőmagvakat

vásárol a HANGYA kirendeltsége, mint helyi kereskedő.
Kapisztrán János-tér 22.

Őmek is megszűnnek:

hogy az utóbbi időkben sokat beszélnek a pótanyagokról, annak ellenére, hogy ezek a háborús gazdálkodás nagyjelentőségű és nem lebecsülendő megnyilatkozásai. A pótanyagot sok árucikk gyártásánál a legjobb eredménnyel alkalmazzák. Rádiók szerkezeti elemeinél azonban továbbra is nemes anyagokra van szükség. Nem kétséges tehát, hogy egy régi Philips rádiót csak egy új múlhat felül, mert a nehézségek közepette is a régi Philips-pontosság-gal és lelkiismeretességgel készül.

PHILIPS
RÁDIÓ

déke fölött pénteken déltájban repülőerődök erős köteléke szállt át. A légharítás működésbe lépett. Csaknem ugyanakkor 15 darab négymotoros bombázórepülő repült el a svájci határ fölött a Rajna keleti völgye felé. A négymotoros repülőerődök gépeinek mélyhangú búgásába hirtelen belesapott a Messerschmidt-motorok éles hangja. Palfrier fölött rövid, de heves légi harc fejlődött ki. Az egyik hármast repülőraj széles bombázóját találat érte. Egyik motor kigyulladt rajta. A vadászrepülő: újabb vérosszerű támadással teljesen megsemmisítették a megsérült bombázót, amely hirtelen kivált a rajból, majd 300 méternyi magasból meredeken lezuhant. Földet érve a hatalmas gép átfordult, de ugyanebben a pillanatban óriási dördüléssel fel is robbant. Előzően 5 éjtörényes szállt ki a gépből. A bombázó egyes darabjait három kilométerre szórta szét a robbanás ereje.

Brema. (MTL.) Amerikai bombá-

zóknak Esens 3.000 lakosu város ellen intézett, 27-én délben végrehajtott támadásai, mint a *Bremer Zeitung* tudósítója megállapítja, 102 gyermeket megölték. Esenset, mely távol esik minden katonai, illetve hadigazdálkodási tereptől, nagy magasságban repülő ellenséges kötelék támadta meg, amely egészen tiszta látási viszonyok mellett valamennyi robbanó bombáját szőnyegrendszer szerint a város középpontjára dobta le. A piactér közelében eltaláltak két iskolaépületet. Ezek egyikében falusi estzendejüket töltő 16-17. esztendő lányok tábora volt együtt. A másikban mintegy 90 fiu és leány tanórán vett részt, amikor a riadó felhangzott. A falusi tábor tagjai és a tanulók az előbb említett időben iskolájukban tartózkodtak és a légi-riadó jelére a pincében kerestek menedéket, de éppen erre záporserűen hullottak a bombák. Itt 22 faluzó leány és 80 más növendék halt meg. Zürich. (Bud. Tud.) A lapok érte-

sülese szerint a Todt-szervezet Olaszországban nagy erődítési munkálatokat végez.

Bern. (Bud. Tud.) Málta kikötőjében a Nelson csatahajó fedélzetén Eisenhower tábornok és Badoglio tábornagy között megbeszélések folytak.

London. (Bud. Tud.) Hoare madridi angol nagykövét úgy nyilatkozott, hogy hite szerint az utolsó háborus fejezet megkezdődött. Ez talán hosszú fejezet lesz, de leht sokkal rövidebb, mint amennyire néhány hónappal ezelőtt gondolták.

AZ ÉGŐ KATEDRÁLIS

Irtá: Harsányi Lajos

Mint alvó szép menyasszonyt
Szűz csókkal kelt araja:
Ugy hull a nagytemplomra
A kelő nap sugára.
És mint a csóktól pírban
Felébred a menyasszony:
Kigyúl a katedrális,
Kereszt, köcsipke, balkon.
A tornyok: égő lángok.
Tűzes az ablak-rózsa.
A sok száz színes ablak
Színét szikrázva szórja.
A fénykővek lobognak
És minden oszlop lángol.
Az orgona oldördül
S himnusz csap ki a lángból.

Valaki az oltárnál
Megcsókol engem reggel:
Leszámolok én nyomban
Minden sötét sereggel.
Bennem is fény gyullad ki
Minden hová?ra, mért?re.
A fény sugar szívemnek
A gyökeréig ér le.
Dolgozik bennem Krisztus:
A fény, a tűz a Lélek.
Arany harmatban fürdet
Titokkenyérrel élte.
Azért vagyok csodás-jó,
Egy ellenségem sincsen,
Felébredtet a csókkal
És felgyújtott az Isten.

A meghalt éj dermedve néz és ámul a halál is. A meghalt szív dermedve néz és ámul a halál is.
Az emberek ijedve mondják: ég a katedrális! Az angyalok ujjongva mondják: ég a katedrális!

Háborús nehézségek a hadviselő államok iskolai nevelésében

A háborus idők nehézségeit nagyon hamar megérzi az iskola. Éppen ezért érthető, hogy a háborútól súlyosan érintett országok pedagógusai sokat törők fejüket, hogy miképpen lehetne a háborus nehézségeket a lehetőség szerint kiküszöbölni. De nemcsak a háborutviselő országok, hanem a semleges országok oktatója is megérzi a háborus időköt, hiszen ma alig van ország, ahol nem éreztetné hatásait a háború.

Nem régen a svájci pedagógiai körök vizsgálták meg a háborus idők tanulmányi nehézségeit és ezzel kapcsolatban igyekeztek a háboruutáni nevelés problémáit is megvilágítani. Megállapítják, hogy a háború kedvezőtlen hatással lesz a háboruutáni időkre is és ezért felhívják a világ nevelőinek a figyelmét arra, hogy már most igyekezzenek ezeket a káros következményeket a lehetőség szerint megelőzni.

Érdekesen világítanak rá azokra a nehézségekre, amelyek elsősorban a háborutviselő népek iskolai nevelését érintik. Megemlítik mint okot a tantervekben, iskolaépületekben és tanszerekben való hiányt, a katonai ezolgálat miatt több iskolában nagyon öreg tanítókat alkalmaznak és a tanítók a háborus országokban túl vannak terhelve munkával. Nagyon sok helyen (pl. Görögországban) nélkülöznek a tanulók és ennek következtében annyira elgyengültek, hogy a komoly tanulásra alkalmatlanok, másutt pedig az éhség és ruhátalanság miatt nem járnak iskolába.

Külön foglalkoznak a svájci pedagógusok a légitámadásoknak káros hatásával. A légitámadások feldűlják a gyermek idegrendszerét, megakasztják a tanulmányok rendes menetét. A légi-riádók következtében éjjeleken át nem tudnak aludni a gyermekek. A légi-riadó még akkor is káros hatással van a gyermek tanulmányaira, ha nem kö-

vette a riadót bombatámadás. A gyermekek állandóan fáradtak, kimerültek és nem tudnak emiatt az előadásokon figyelni és így nem fogékonyak a tanulmányok iránt. Mindezek nemcsak a testi, hanem a szellemi fejlődést is nagyon károsan befolyásolják. Megkísérelték ugyan a gyermekek áttelepítését biztosabb vidékekre, azonban a beérkezett jelentések azt mutatják, hogy tanulmányi szempontból így nem oldódik meg a nehézség, különösen nem a kisebb gyermekekénél. Egyik svájci pedagógus azt állítja, hogy az ilyen áttelepítéssel a gyermek sokkal több aggodalomnak van kitéve, mint otthon, a szülői házban.

Az egyik hadviselő országban 1942-ben megvizsgálták a gyermekeket és megállapították, hogy a gyermekek normális képességgel rendelkeztek ugyan, mégis szellemi fejlődésük 2-3 évvel maradt el a koruknak megfelelő iskolai színvonalától. Ez a példa elég arra, hogy megállapíthassuk, mily komoly feladatok előtt áll a háborus pedagógia. A svájci pedagógusok azt javasolják, hogy már most tervekkel kell kidolgozni a háboruutáni felnőttek oktatására vonatkozóan, amely tervekben feltétlenül számolni kell a háborus nevelés hiányainak a pótlásával. Általában az a vélemény alakult ki, hogy a jövőben mind nagyobb szerepe lesz a felnőttek iskolájának.

Egyébként megbízták a svájci pedagógusok a genfi Nemzetközi Nevelésügyi Hivatalt, hogy állandóan tanulmányozza a tanügy háborus nehézségeit és gyűjtesse össze erre vonatkozóan az adatokat, hogy a háboru után közreműködhesék a művelődési színvonal emelésében. Az intézet feladatai közé tartozik, hogy az egyes országok nevelésügyi minisztériumaival érintkezést keresen a kérdések megvizsgálására. (V. J.)

KI LESZ A SZÜLETŐ ÚJ VILÁG PARANCSOLÓJA?

Gondolatok három milliárd ember kínos problémáiról

Milliók tekintete mered e kérdés felé. Kérdezik ezt magyarok, németek, olaszok, japánok, franciák, lengyelek, finnek, angolok, sőt oroszok is. Felveti ezt a kérdést az, aki mindkét kezével a társadalmi és erkölcsi rend biztosításán dolgozik, de az is, aki gyilkos szánék-kal a lelkében, zsebében injekciós tűvel, vagy dinamittal a sötét éj takarója alatt bujkálva keresi boldogulását a világban.

Ki lesz a parancsoló?

Vajjon nagyhatalmi pózban fog-e ülni az emberiség trónusán, mely előtt szálmatt ebresztő hajlongással fognak elcsúszni a népek milliói tömegei? vagy pedig ennek az uralkodónak nem lesz szüksége kő, meg éortónusokra, mert ő a szeretet szivtanszékeiről hirdeti a boldogabb földi lét útmutatásait?

Királynak hívják-e őt, ahogyan a középkori népek imádkozó ajakkal szokták uralkodójukat nevezni, vagy diktátornak mondják-e, aki nem tűr idegen gondolatot, megvető érzelmeket, hanem csak a meghódoló egyén magát feloldó rabizoltságát?

Ember lesz-e ki fantáziájának szikráiból és izmainak erejéből emel magának palotát, vagy talán nem is lesz ember, hanem egy lesz a kettő közül, kikben ma már sokan nem is hisznek: *Isten, vagy a démon?*

Ki lesz a világ ura?

Ezt kérdezzük má, mikor minden pere egy-egy új gyászmenet a népek temetőjében s mikor a hatalomserelés metamorfózisa káprázatos színekkel játszódnak le előttünk napról-napra.

Ezt kérdezem, mint a magam életének legürgetőbb problémáját s mint három milliárd ember kínos bizonytalanságát. *Ki lesz?*

Kérdezem a most zajló élettől, a hémhőlő ágyuk torkától, a foszlányokra tépett emberronsoktól, a munkában felező dolgozóktól, az imádkozó gyermekektől, édesanyjuktól, a férjükért reszkető feleségektől, az Egyház papjaitól, a nemzet tanítóitól s vezetőitől. *S erre a kérdésre csak akkor tudjuk megadni a választ, ha nem feledjük el, hogy a szemünk előtt lejátszódó világösszeomlás immár 150 éves földalatti munka eredménye.*

Lássuk csak ennek az aknamunkának néhány emlékét.

1

Abbé Barruel francia pap 1796-ban „A jakobinizmus memoirjai” című munkájában ezeket írja: „Őnök azt hitték, hogy a forradalom befejeződött Franciaországban. Pedig ez a felfordulás a jakobinusok félelmetes szektájának csak első kísérlete volt, mert az ő elhatározásuk szerint, önök annak a nagy forradalomnak, mely fölfordítja a trónt, összetöri az oltárokat, eltörli a tulajdönt és a társadalom felfordulásával végződik, csupán első állomásához érkeztek.”

2

Sergej Nilus orosz tanár a „Sion bölcsék jegyzőkönyvei” című kiadványának harmadik fejezetében ezeket jegyezte fel: „A tudatlan nép vakon hisz a nyomtatott betűben, az általunk sugalmazott gondolatoknak engedve, gyűlöletet érez az összes néposztályok iránt, amelyeket magánál felsőbbrendűnek tekint. Ez a gyűlölet még inkább kiélesedik a gazdasági krízis ál-

tal, mely akadályokat gördít az összes pénzügyi tranzakciók és az egész ipari élet elé. Azonban a titkos eszközök által szervezett általános gazdasági krízisben a kezeink között levő arany segítőjével az összes európai államokban a munkások nagy tömegeit az utcára fogjuk dobni. Ez a néptömeg örömmel fogja kiontani azoknak a vérét, akikre tudatlan együgyűségben gyermekkor óta irigy és akiktől a javaikat elrabolhatja.” Sergej ezt a könyvét először 1903-ban adta ki angol nyelven s a második kiadását egy fejezettel megtoldotta, melynek címe volt: „Az antikrisztus mint közeli világpolitikai lehetőség.”

3

A harmadik idézetet Ossendovezky „A sötét Kelet árnyéka” című művéből vesszük. Ennek a könyvnek van egy ilyen feliratú fejezete: „A szó fetiszmusa.” Ebben a fejezetben a következő gondolatok olvashatók: „A bolsevizmus nagy dolgokat végzett az öt év alatt... Fegyveres kézzel verte le ellenségeit, tönkretette Oroszországot, megváltoztatta Európa politikai alakját s a monarchizmus és szocializmus romjain új birodalmat alapított. Csak hogy uralkodói nem elégszenek meg egy koronával, nekik öt, vagy 63 is kell.

Európa figyel a szavak, a fetisek csodálatos énekére és nem látja meg a féktelenség, a betegség, az éhség és halál terjeszkedését; süket marad az emberektől felfalt emberi csontok recsegésére, nem néz be a cseka pincéibe, nem akarja megérteni, hogy a bolsevizmusban minden a régi maradt, csak a szín változott.

A bolsevizmus mint egy hógolyó rohan tovább s nem csak jelszavainak terjesztésével fenyeget, hanem millió és millió éhes, elvadult ember által is, akiket kidobhat a nyugat ellen. Fenyeget a felébredt Ázsiával, ahol a tűzvész már kezd fellángolni. A lángnak bő tápláléka lesz! Nyolcezer millió, aki fogat csokorgatja s kezét ökölbe szorítja, mialatt az áruló bolsevizmus és a kommunizmus elrejtve igazi arcát azt vezényli: „Előre a fehér ember ellen!... Ezt hirdetik Tibetben, Indiában, Mongóliában és Kinában, a cserkeszek, a kalmükök, a dsungárok, a burjákok és tatárok vakmerő főnökei a bosszú napjának énekeit éneklék. Ez a célja a szerencsétlen orosz forradalomnak, a nomádok, az öngyilkosok, bozorkányok, varázslók és a csaknem apokaliptikus szörnyetegek forradalmának. S ez a bolsevizmus mint a civilizáció elleni mozgalom a végén majd valakit — ma még nem tudni, kit? — a cárok trónjára fog emelni, egy új dinasztiát, amelynek egyeduralma példátlan lesz... S ő lesz az antikrisztus a keresztény civilizációra nézve, fekete, vagy vörös, ellentéte a szellem és haladás fejlődésének, az emberiség közzelgő végzetének első előhírnöke.

Ez a kelet felől jövő rettenetes árnyék már többször megjelent az emberiség történetében s mindig sötét volt, mint az őszi éjszaka, mint az öngyilkosság szelleme...”

4

Most pedig egy statisztikát csatolok ide Sosnovsky „Die rote Dreifaltigkeit” 1931-ben kiadott művéből: A szovjet 1917—1923-ig a következő szá-

mú kivégzést hajtotta végre: 25 püspök, 1215 áldozópap, 6575 tanár, 8800 orvos, 54.850 katonatiszt, 200.000 közkatona, 10.500 politikus, 48.000 csendőr, 12.850 hivatalnok, 355.250 egyéb tisztviselő, 815.000 földműves, 192.000 gyárimunkás.

Ezek az idézetek az elmúlt utolsó másfél évszázad eszellemi lépcsőfokai, ezeken kapazkodott felfelé a dolgozó, fáradó ember s nem vette észre, de nem is hitte volna el, hogy keresztény civilizációját, kultúráját, életberendezését, terveit a földalatti összeesküvők már régen aláaknázták s csak a kellő pillanat hiányzik, hogy megmozduljon a földalatt bujkálók tábora s rávessék magukat a gyámoltalan európai ember birodalmára.

Ez a pillanat már elérkezett.

A felsorolt idézetekben megsejtett pokoli látomások beteljesültek. Kelet és Nyugat harca megindult. Németország és szövetségesei már négy esztendeje vagdalgják a rájuk törő gigászi sárkány fejét. Ma már nem fér ahhoz kétség, hogy kik voltak a kegyetlen vérengzés előkészítői, ma már világosan látjuk, kik a keresztény világ ellenségei s hogy ki kerül ki győztesen ebből a küzdelemből, azt talán nem is volna szabad megkérdeznünk. Mert ha már ismerjük a ránk rohanó pokoli erők fegyvereit, akkor nekünk is tudnunk kell, hogy milyen eszközökkel indulhatunk harcba.

E harc fegyverei: 1. fanatikus nemzeti öntudat; 2. Istenbe vetett imádkozó bizalom; 3. másokat élni hagyó önzetlenség és végül 4. az elhangzott parancs lelkes teljesítése.

Ez a felszerelés legyőzhetetlen. Aki

November 30-ig meghosszabbították a régi élet- és járadék biztosításokra vonatkozó fizetési utalványszelvények beszoigáltatási határidejét

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A régi élet- és járadék biztosítások átértékelése alkalmával annakidején a postatakarékpénztár „gondosan megőrzendő” figyelemmel kísérelt fizetési utalványszelvényekkel kézbesítette az igényjogosultaknak biztosításaik átértékelő összegeit. A Hivatalos Lap április 1-iki számában kihirdetett pénzügyminiszteri rendelet lehetővé tette az 1914—18. évi hadikölcsönök rendezésével kapcsolatban ezeknek az utalványszelvényeknek beváltását. Május 31-ig kellett a rendelet mellékletében felsorolt postahivatalokban benyújtani a szelvényeket, melyek ellenében a postatakarékpénztár 66.66 pengőnél nem magasabb értékről szóló utalványszelvényekre pénzt, a 133.33 pengő összeget meg nem haladó értékre szóló utalványszelvény beszoigáltatásának egy darab, százpengős névértékű új államadóssági címletet, az ennél az összegnél nagyobb összegű fizetési utalványszelvény beszoigáltatásának pedig az utalványszelvény feltüntetett összeg háromnegyed részének megfelelő névértékű és pengőről szóló új államadóssági címletet szolgáltatott ki. Lehetővé tette továbbá a rendelet az elvesztett

KEZÉBEN

a szerencséseje,

ha van

Osztalysorsiegye

Megnagyobbodtak a nyeremények,

mert szerencsés esetben

1.000.000 pengőt

nyerhet!

Főnyeremény: 400.000 P

Jutalom: 600.000 P

stb. stb.

Sorsiegyarák osztályonként:

Nyolcad 5, — Negyed 10, Fél 20, — Egész 40 P.

Huzás: október 16.

velük harcol, az megnyeri a csatát.

Tehát ki lesz a győztes?

A tömeg helyett az Istenben megújuló „ember!” Az, aki a felsorolt fegyverrel indul megküzdeni a földön heverő sötét árnyékokkal!

Dr P. Röss Bertalan, O.F. m. cap.

fizetési utalványszelvények bírói megsemmisítését is. Mivel a rendeletben kitűzött május 31-iki határidő sok érdekelt számára korainak bizonyult, a beszoigáltatást többen saját hibájukon kívül elmulasztották. A pénzügyminiszter ezért elrendelte, hogy november 30-ában még egy végső időt tűzzenek ki a fizetési utalványszelvények beszoigáltatására.

A miniszterelnök hatáskörébe utalták a hadigondozással kapcsolatos ügyek felfüggelét

A MTI jelenti: A Hivatalos Lap szombati számában rendelet jelent meg a hadigondozás újjászervezéséről. E szerint 1944. január 1-től a miniszterelnökre száll az a hatáskör, amely a hadigondozás, valamint a légítámasz áldozatainak rendezése körében eddig a honvédelmi minisztert illette. A hatáskörben a rendelet kibocsátási joga és más kormányhatóságok általános elvi rendelkezéseire való hozzájárulás, továbbá a hadigondozás célját szolgáló alapítványok főfelügyelete, végül a hadigondozottak hivatalos érdekképviselője szervének kijelölése és főfelügyelete közvetlenül a miniszterelnököt illeti.

Ki-ki maga mesterségét folytatja...?

Az utóbbi időben egyre jobban győzőr a kínzó kérdés: miből élnek ma tulajdonképpen egyes, különböző foglalkozásigbéli egyének?

Mert a saját szakmájukba vágó munkákat, — tisztelet a szépszámu kivételöknek — főként ha azok a munkák nem egyenesen ezres tételekre vonatkoznak, lehetőleg nem, vagy csak alapos megfontolás után vállalnak, megfélelően alázatos hangon megfogalmazott és kellőképpen fölbélyegzett kérést benyújtása mellett, de akkor is tapintatosan tudomására hozzák az illetőknek, hogy ezért a készségért hálásnak kell lennie, mert ezt kizárólag csak neki és csakis neki, az ő becses személyére való különös tekintettel teszik meg.

S amikor a megrendelő így alázatosan immár hétrét görnyedt s könnyekig hatódott a kegynek ily kimeríthetetlen kincsébányájától, sor kerülhet a fellegekben járó ár megjelölésére.

Vagy inkább ne!

Hogy azonban mindaz, amit főnebb elmondtam, ne tűnjék csupán üres szálmacséplésnek, példákkal is szolgáljak.

Ime:

Mintegy három-négy héttel ezelőtt teyernyi vizjolt jelent meg lakószobánkban azon a falán, amelyben a fürdőszoba mosdójának vízvezetékcsöve van beépítve. Elűztem egy hozzánk legközelebb székelt vízvezetékcsőszelőhöz, kérve, szálljon ki a helyszínre és mentesen meg bennünket a közvetlenül fenyegető árvízveszedelemtől.

Vártam egy napig, két napig, s mikor mondtam, hány napig — nem jött el. Üzentem egy másiknak, immár távolabb lakónak.

Az eljött — ami igaz, igaz — s közel kétórát serény, mondhatnám lázas tevekénykedés s a munkájáért járó díj felvétele után azzal a megnyugtató kijelentéssel távozott, hogy az árvízveszély megszűnt.

Másnap a teyernyi folt valóságos víztócsává terebélyesedett a falon.

Üzentem, süvéskedjék azonnal újlag kiszállani, mert a veszély nagyobb, mint valaha.

Hát nem szállt ki.

Vagy ha elindult, azóta is útban van. (Pedig előzőnap ottlétekor egy másik megrendelést is eszközöltem nála, amivel harmadnap kellett volna, minden külön hívás nélkül, jelentkeznie kell.)

Néhány napos várakozás után szóltam egy harmadiknak. Az is eljött s látszólag meg is javította vezetékünket. Azóta a víztócsa valóban jól is száradt felig-meddig a falon, — a mosdót azonban nem használhatjuk, mert a víz nem távozik el a levezető csövön keresztül.

Más.
Lakásunkba egy még hiányzó, kisebb értékű, de szükséges butoradarat akartunk csináltatni. Végigjártam jó néhány, műhellyel rendelkező butorkereskedőt. Mindenik különböző kifogást hozott fel, abban az egyben azonban egyöntetű volt válaszuk, hogy — nem vállalják. Ugyanakkor pedig nagyobb butorok voltak készülőben műhelyeikben. Hitattam egy asztalost is. Igérte, először egyik napra, majd későbbi időpontra, hogy eljön.

Mondjam-e, hogy nem jött el?

Nem mondom. Ugy is kitalálják.

Más.

Pontos időre kellett valahova érkez-nem, indulásomat tehát nem halaszt-hattam el. Szerencsétlenségemre azon-ban éppen akkor hatalmas zápor herekedett, olyan, amivel szemben már mit sem használ az esernyő.

Látszólagos szerencsémre csak pár lépést kellett tennem s már is feltűnt a közeli láthatáron egy üres komfortábi.

— Kocsit! — kiáltottam alig leplezett örömmel.

Válaszra sem méltatott.

— Kocsit! — kiáltottam most már türelmetlenebbül, miközben korai örö-möm késői kétségbeeséssé komorult, mert a szakadó eső már ronggyámosta műrostos harisnyámat.

— Hová tetszik? — szánt meg végre a kocsis nagykegyesen, mire be-mondtam utam célját, mely gyalog alig tízpercnyire van ide.

— Nem lehet! — mondotta ki méltóságteljesen az itéletet. — A lo-vam már ki van állva!

Szó szerint így mondta s lassan, ké-nyelmesen üggett tovább, pontosan ab-ban az irányban, amerre én mentem.

Végül, az, amit most fogok elmon-dani, ma reggel történt s magam csak szem. és fültanuja voltam a jelenetnek.

Fiatal falusi legény igyekezett az ál-lomástól befelé a Rákóczi úton, vállán elől és hátul egy-egy köteg, összesen

24 darab lábtörölvel.

— Lábtörölő! — szolt ki egy hölgy az egyik üzlet ajtajából.

— Nem eladó! — sereintette vissza a legény csak úgy foghegyről s hetykén tovább lépdelt.

Ezekután senki se csodálkozzék cso-dálkozásom, mellyel a gyógyszerész csodálkozását fogadtam, aki arra a sze-rény és bátortalan kérdésemre, hogy kaphatnék-e egy kis szódabikarbónát, tágranyitott szemmel meredt rám, mon-dván:

— Hát hiszen gyógyszer-tárban vagyunk!?

— Az még nem sokat jelent! — vágtam vissza tapasztalataim alapján s igazam tudatában. — Próbáljon csak egy hentesüzletbe be-menni s minden protekció nélkül egy kiló sertéskarajj-t kérni! Örüljön, ha kap — szil-vát, vagy pergamenkörtét.

Erre nem tudott mit válaszolni, csak szó nélkül ányujtotta a kerek orvos-ságos dobozt.

Mit gondolnak, mi volt benne?

Akár hiszik, akár nem, — az, amit kértem, Szódabikarbóna.

(M. F. V.)

Több mint ötven fiu és leány tanul magyarul a svéd fővárosban

A stockholmi magyar intézet igazgatója Nagyváradon

Nagyvárad, okt. 2. A svéd diákokkal együtt tegnap Nagyváradon tartózkodott Lotz János egyetemi tanár, a stockholmi egyetem magyar lektora is.

A kiváló professor, aki egészen fiatalon foglalta el a svéd fővárosban ezeket a pozíciókat, rendkívül érdekes pályafutáson jutott el a nyelvtudományok magyar művelőinek legelső sorába. Amerikában született s Budapesten végezte tanulmányait, ahol „sub auspiciis gubernatoris” doktorált. Már mint diák magára vonta tanárai figyelmét csodálatos nyelvkészségével. Tizenegy nyelven beszél s többek között a görög nyelvenek olyan alapos ismerője, hogy egyetemi vizsgái alkalmával egy sereg görög nyelvjárásban való tökéletes jártasságával kápráztatta el tanúrait. Minthogy már egyetemi hallgató korában jól tudott evéüül is, kevéssel doktori oklevele megszerzése után Stockholmba küldték ki. Leffler Béla mellé, akinek halála után mintegy öt évvel ezelőtt ő vette át az ottani magyar intézet vezetését és fiatalága ellenére az egyetem magyar lektori katedráját. Nyelvészeti munkái feltűnést kel-tettek s a svéd fővárosban minden tekintetben méltán képviseli a magyar tudományos világot.

Működésének ideje alatt meglepő módon fellendült a stockholmi magyar intézet. Azelőtt valami egészen távoli

dolog volt a magyar nyelv a svéd hall-gatók számára, de az ő előadóképessé-ge, tudása és nem utolsó sorban sze-mélyi varázsa rövid idő alatt megsok-szorozta hallgatóinak számát, úgy hogy ma már több mint ötven svéd diák és diákleány tanul nagy buzgalommal magyarul. Oly nagy érdeklődést tudott felkelteni Magyarországot és a magyar nemzet iránt, hogy tanítványai csaknem kivétel nélkül ellátogattak már hozzánk s a kitünő professor, aki rend-szerint repülőgépen kél útra diákjaival, személyesen mutatja meg nekik a ma-gyar főváros és a magyar föld szé-pégeit.

A svéd ujságírók kirándulása jó alkalom volt számára, hogy a svéd közvéle-mény még szélesebb rétegeibe vigye be a magyar élet megbecsülését. Fáradhatatlanul kalauzolta a sajtó munkásait és minden eszközt megragadott, hogy a lehető legelőnyösebb tájékoztatást nyújtsa nekik.

Érdekes, hogy Nagyváradhoz régi ismeretség szálai fűzik a kitünő stockholmi tudóst. Még diákkorában, az Eötvös kollégium egy Mikulás estjén ismerkedett meg a Szigligeti Színház kedves művésznőjével, az akkor még ceitri-sorban volt Kemény Gizivel. Fel is ke-reste őt Nagyváradon és meghívta a bankettre, amelyet az IBUSZ adott a svéd ujságírók tiszteletére.

Üböl szabályozta a polgármester az üzletek záróráját

Mikor nyitnak és zárnak az üzletek a téli illetve a nyári időszakban

Nagyvárad thj. város polgármes-tere 23.832—1943. pm. szám alatt az alábbi hirdetményt adta ki:

A 134.800—1942. K. M. számú rendelet 8-ik §-ában kapott felhal-mazás alapján Nagyvárad thj. vá-ros területén az üzletek nyitvatársi

idejét a következőképpen állapítom meg:

I. Téli időszakban, október 1-től, április 30-ig:

1. Az élelmiszer, illetve tulnyomó-lag élelmiszert árusító üzletek hét-köznapokon 7—13 óráig és 15 óráig

Miseruhák

cimboriumok, szentségtartók, stb.
Oberbauer A. Utóda

Magyarország legrégebbi temlom-bereendező és zászlokesztő vállalata
Budapest, IV. Váci-utca 41 sz.
Alapítási év 1863. Tel. At. 83-3-44.
89 éves cég.

18.30 óráig tartandók nyitva, kivéve a vásári napokat (hétfő és péntek), amikor a déli záróra alatt is nyitva tarthatnak.

2. Vas- és zománcédény kereskedők hétköznapokon 8-tól 15 óráig tartandók nyitva.

3. Virágkereskedések 8-tól 18.30-ig tartandók nyitva azzal a kikötéssel, hogy az alkalmazottaiknak déli 2 óra ebédidőt tartoznak adni.

4. Az egyéb nyitvatársítási üzletek 8—13 óráig és 15-től 17 óra 30-ig tartandók nyitva, kivéve a szombatot, amikor délben 14 órakor tartoznak zárni és d. u. zárva tarthatnak.

A vásári napokon (hétfő és péntek) a déli záróra alatt 13—16 óráig nyitva tarthatnak.

II. Nyári időszakban május 1-től szeptember 30-ig:

Élelmiszer, illetve tulnyomólag élelmiszert árusító üzletek hétköznapokon 7—13 óráig, 16-tól 19 óráig tarthatnak nyitva, a déli zárás 13-tól 16-ig kötelező, kivéve a vásári napokat (hétfő és péntek), amikor a déli záróra alatt is nyitva tarthatnak.

2. Vas- és zománycáru kereskedők minden hétköznap 8—15 óráig tartandók nyitva.

3. Virágkereskedések hétköznapokon 7—19 óráig tarthatnak nyitva, egyfolytában azzal a kikötéssel, hogy alkalmazottaiknak déli 2 óra ebédidőt tartoznak adni.

4. Egyéb nyitvatársítási üzletek hétköznapokon 8—13-ig és 16-tól 18 óráig tartandók nyitva, kivéve a szombatot, amikor délben 14 órakor tartoznak zárni és délután zárva tarthatnak. A vásári napokon (hétfő és pénteken) az üzletek a déli záróra alatt is 13-tól 16 óráig nyitva tarthatnak.

Az élelmiszer, illetve tulnyomólag élelmiszert árusító üzletek vasárnap egész nap zárva tartani kötelesek.

Nagyvárad, 1943 október 1.

Dr Soós István s. k.
polgármester.

Tudja-e Ön...

...hogy egyik ismert filmszínész kiszá-mította, miszerint huszonkét-szer kellett a filmvászon meghalnia. Többször fojtották meg, lötték le, mérgezték meg, egy alkalommal gránát tépte szét, egyszer pedig a tengerbe fulladt. A halálesetek kö-zött az is szerepel, hogy az ablak-ból kiesve csigolyatorést szenvedett. Természetes halállal csak két alkalommal kellett az élők sorából távoznia.

...hogy egy orleansi üzletasszony azt álmodta, hogy egyik női vevőjével heves verekedésbe került. Mi-kor reggel felébredt, rémülettel vette észre, hogy az álmodott he-ves kizitusa valóság volt, ugyanis vele együtt alvó ötéves gyermekét, akit ellenfelének tartott, megtá-pázva, holtan találta karjai között.

Közyülési bírálát a Szigligeti Színházról, a városi Zeneiskoláról és a Muzeumról

Nyilatkoznak az érdekeltek Patzkó Elemér felszólalásával kapcsolatban

Nagyvárad, október 2. A Magyar Lapok tegnapi számában a városi közgyűlésről közölt tudósításunkban jeleztük, hogy Patzkó Elemér országgyűlési képviselő hatalmas beszédéből külön tárgyaljuk azt a részt, amely a város kulturális életével foglalkozik. Az „Audiaturo altera pars” elve alapján: a bírálatot kapcsolatban megkérdeztük az érdekelteket is, a nyilatkozatokat együtt közöljük. A felszólalás a következőképpen hangzik.

— Kulturális tekintetben elsősorban a színházzal kell foglalkoznom — mondotta Patzkó Elemér. — Amilyen silány ma a színház belső berendezése, épp olyanok az előadások is, ha a kolozsvári Nemzeti Színház operatársulata, vagy egy-egy pesti művész időnként el nem látogatna hozzánk, nem maradna más, mint azt mondani: „hagyjunk fel minden reményt!”.

— Sokan vagyunk, akik kötelességérzetből bérelünk, jóllehet alkalmunk volna Budapesten a darabokat megnézni, azonban ennek a kötelességérzetnek is vannak bizonyos határai. Az elmúlt évben ösztönös szöveg a legnagyobb türelem kellett ahhoz, hogy a színháznak végtelen operettsorozatát végig kinlódja valaki. Felkészületlen színészek, silány darabok s úgyszólván kizárólag operett, ez volt a mult évi program.

— Agodalommal nézünk az ideai színházi szezon elé és le kívánom szögezni, hogy a város csak akkor adhat segílyt egy színházhoz, ha az a város művészeti életét, ha nem is fejleszti, de legalább az eddigi nivón tartja.

— Felkérem a Polgármester urat, legyen szives szigorú és meg nem alkuvó álláspontot képviselni ebben a kérdésben.

— Foglalkozni kívánok a város zenei életével is s ezzel kapcsolatban a városi zeneiskolával.

— A román megszállás utolsó éveiben Nagyvárad zenei élete teljesen visszasorvadt. Ösztönös szöveg, azt reméltük, hogy a bécsi döntés folytán bekövetkezett felszabadulás új pezsdülést fog hozni Nagyvárad zenei életére is.

— Nem azt gondoltuk, hogy ez csak úgy magától fog jönni, hanem a Városi Zeneiskolától vártuk, hogy ebben a tekintetben kezdeményező, irányító és buzdító szerepet fog vinni.

— Kénytelen vagyok megállapítani, hogy ebben a tekintetben a városi zeneiskola vezetőségében hiányosság mutatkozik. Mint a városi zeneiskola felügyelőbizottsági tagja, erre a szomorú ténykörülményre a bizottság ülésén is ismételtén rámutattam, azonban miután javulást ebben a kérdésben nem látok, sőt rosszabodást, kénytelen vagyok ezzel a kérdéssel itt, a közgyűlés plénuma előtt is foglalkozni s figyelmeztetni az illetékeket, hogy a káros kihatások ennek az állapotnak a fenntartása esetén elkerülhetetlenek lesznek.

— A városi zeneiskola ugyanis már szervezésében is alkalmatlan arra, az irányító és kezdeményező szerepre, amit ennek az intézménynek be kellene töltenie. A tanerők egyrésze nem lakik Nagyváradon, nincsenek

Váradal szorosán érdekfökösségre vonva s idejük egyrészt az ide-oda utazgatások veszik el, ami természetesen olyan fáradságot idéz elő, ami megakadályozza azt a munkát, aminek a tanítás befejezésével kellene elkezdődni.

— A város zeneiskola nem egy életet kisugárzó, hanem begombolkozó életpolitikát folytat, pedig ez a sorvadást jelenti.

— Számítalanul rámutattam, de most ismét kötelességemnek érzem rámutatni, hogy a városi zeneiskolának nemcsak növendéksereget kell toboroznia és teremtenie, hanem zeneszerető publikumot is, mert zeneszerető nagyközönség nélkül a városi zeneiskola élete légtüres térben mozog. Javasoltam, hogy hāvonta rendezzen a városi zeneiskola kisebbmértetű házihangversenyeket, hívja meg oda a város különböző társadalmi osztályait és igyekezzenek velük a komoly zenét megkedveltetni. A városi zeneiskola vezetősége részéről erre a javaslatomra a válasz az volt, hogy a tanárok fáradtak, szabad idejükben és a vasárnapi napokon s ezért ennek a kötelezettségnek nem tudnak

eleget tenni.

— Én ezt az álláspontot nem vagyok hajlandó elfogadni, mert nem hiszem, hogy a városi zeneiskola vezetősége egy napot havonta erre a célra megerőltetés nélkül ne tudna szentelni.

— Vannak tudomásom szerint a városi zeneiskola tanárai között olyanok, akik örömmel vállalnák, hogy a kontaktust a városi zeneiskola tanári kara és a város közönsége között megteremtsék, sőt egyenesen hiányát érzik annak művészi szempontból, hogy képességeiket a művészi tolmácsolás terén is nem tudják keilőképen itt kifejtetni.

— A városi zeneiskola tanárait meg kellene ismertetni a nagyközönséggel, hogy a nagyközönség rájöjjön, hogy vannak értékeink, akiknek művészi teljesítményeit meghallgatni mindenkor élmény.

— El kell érjünk azt, hogy a város közönsége ne csak tanárt, hanem művészt is lásson abban, aki ezt a jelzöt képességei folytán megérdemli.

— Ha egy helyi művészgarda így közönséget fog magának teremteni tudni, úgy annál nagyobb közönsége

lees az idegenből jövő művészeknek.

— Ha az ország különböző részén megjelenő lapokat olvassuk, azt látjuk, hogy többi vidéki városainkban a miénket messze meghaladó hangversenyélet van. Nálunk is meglehetősen teremteni, csak éppen az alapoknak a lefektetése, a kezdeményezés és az irányítás az nincsen senkinek a kezében.

— Arra kérem a város vezetőségét, gondolkozzon ezen a kérdésen és tegye meg az intézkedéseket a mai káros helyzetnek a megszüntetésére.

— Megemlítem a filmharmónia társaság ügyét is, amely formailag létezik ugyan, de élni egyáltalában nem él. Ebben a kérdésben is a város vezetőségének kellene kezdeményező lépéseket tennie.

— A kulturális kérdésekhez tartozik az is, hogy van városunkban ugyan egy régészeti egyesület, de annak működése sajnos a teniszpályák és korosolyapálya bérbeadásán kívül másra nem igen terjed ki. Nem közbömbös a városra, hogy az egyetlen Muzeum ilyen elhanyagolt, szomorú és a város nivóját mélyen sértő állapotban porosodik.

— Tudom, hogy a Főispán úr és a Polgármester úr is próbálták már a Muzeum nivóssá tételének problémáját megoldani, de ez személyi és más körülményeken meghiusult. Ugy vélem, ha másként nem lehet, ebbe a kérdésbe hatalmi erővel kellene beleszólni.

Válaszol a Zeneiskola igazgatója

A városi zeneiskola vezetőségét ért fenti vádat egy mondatl elháritathatnám: ezt az intézményt elsősorban iskolának szánta a város, nem pedig zenei falatozóának, ahová a meghívott, vagy hivatalan vendégek betérhetnek vasárnap délutánokint, futballmeccs után, egy kis tanári zeneszóra.

Vagy azt is mondhatnám, hogy akik még jobb muzsikát akarnak hallani, azok váltának jegyet arra a 6—8 igazán világvárosokból idevarázslandó hangversenyre, melyek létrehozásán a legjobb kilátásokkal fáradozom, magánszorgalomból, nógatás nélkül.

De nem keresek kibávót, mert alapján véve tökéletesen igaza van a Képviselő úrnak, csak a hibaforrást keresi rossz helyen. Magam is úgy érzem és vallom, hogy akár mennyire is túl vagyok terhelve a tanítással és a tanítás akadályainak leküzdésével, igenis kötelességünk volna a nagyközönségnek is gyakrabban nyújtani valamit. Nem reklámból, nem híuságból, nem is pénzért, hanem hivatásérzetből, ösztönös megnyilatkozni vágyásból.

A nyár elején egész sorozata jelent meg a cikkeknél e lap hasábjain városunk zenekulturájáról. Ezek egyikeben azt ígértem a munkásoknak, hogy hāvonta összehozok nekik egy-egy ingyenhangversenyt, a saját termükben, „ha lesz kivél, megbeszélni a dolgot”. Hát leszögezem, hogy nincs kivél. Többször jártam ez ügyben a Nemzeti Munkaközpont színházában. Kétszer beszéltem is a legilletékesebbnek véit vezetőjükkal. Egyszer elhalasztást, másodsor udvarias elháritó mosolyt kaptam. Ez Várad! Cikkeket furkálni, kulturigényeket emlegetni, kritizálni (főleg rosszmájuan) tudunk, de a saját kö-

zösségünkért sem csinálunk semmit. Tessék szavamon fogni! Nyujtson valaki bármelyik társadalmi rétegünkben elfogadható keretet a szereplőseikhez! Persze nem mükedvelő műsorszámok zenei felhígítására gondolok. Rendezzük is meg magunk? Hol? A zeneiskolában a tanításra sincs elég helyünk. Amiótt a 30—40 ember miatt, akit a zongora, vagy vonósnégyes köré ültethetnének, valóban nincs kedvünk előkészültre áldozni a kevés szabad időnk. Teremben, színházban már mellőzhetően a belépődíj. Akkor pedig az újságok is hozzák a számlájukat a beharangozók után. Így volt ez a tavaszi nyilvános tanári hangversenyünkön is, amit a szegénysorsu tanítványaink javára rendeztünk. Visszatetsző dolog, hogy — míg a szereplők kocspénzt, vagy

egy csésze teát sem kapnak a bevételből — ugyanakkor súlyos százzakkal adózzunk a sajtókamarai rendelkezésnek, megrövidítve a külvárosi lyukas cipőjű növendékeinket, akiknek zenei felszerepedésének jobban örülünk, mint pl. Fischer Edvin már lekötött várad hangversenyének vagy saját pódiumsikereinknek.

Aki meghív minket, vagy valamelyikünket egy kis muzsikálásra, az kiteszi magát a veszedelemnek, hogy komolyan vesszük a meghívást és elmegyünk, mint ahogyan utoljára Székelyhidra is elmentünk, mert hívtak minket, terembe, pompás zongorához.

A mi hívásunkat, vagy felkínálkozásunkat azonban ne várja senki!

Dr. SZALAY ELEMÉR,
városi zeneiskolai igazgató.

Putnik Bálint:

Fő, hogy beszéljenek a Színházról

A városi közgyűlésen elhangzott kemény bírálatot kapcsolatban megkérdeztük Putnik Bálintot negyedik színiévadjának küszöbén, mondjon valamit a mult tapasztalatairól és jövő terveiről. Az igazgató a következőket mondotta:

— A legszebb reményekkel nyitottam meg tegnap este negyedik színiévadomat és azt hiszem, a Tragédia bemutatásával bebizonyítottam, hogy a Szigligeti Színház nagy multjához méltó színházat tudok nyújtani, ha a közönség támogat törekvésemben. Olyan színiigazgató még nem született, aki mindenki igényét ki tudta volna elégíteni, de úgy érzem, hogy ideai társulattal és minden más felkészültséggel fokozottan kiér-

demlem mind a város vezetőségének, mind közönségének legteljesebb elismerését. Fővárosi díszleteket, hatalmas és mondatom igen nivós társulatot, abszolút szereptudást, (tegnap sugó nélkül ment le az előadás, annak ellenére, hogy társulatom először játszotta a legnehezebb darabot), felgyelmezett előadásokat fog kapni a közönség.

— Mindezt 10.000 pengő évi szubvenció mellett adom, ugyanakkor, amikor Szeged 100.000, Pécs 75.000 pengő készpénz szubvenciót ad a színháznak. A bérlet az idén meghaladja az 50.000 pengőt, a bérletezésnél valóságos közelharc folyt a jobb helyekért, tehát „kötelességérzetből” senkinek nem kellett bérelnie, hisz a

premierbérlet pályáit sokszorosan ki tudtuk volna adni. „Silány darabok” mindig voltak, a legjobb színházi időkben is és arról nem én tehetek, hogy a szezonban bemutatásra kerülő 50 darab nem egytől egyig remekmű. Sok nagy írónk a filhez pártolt és nekem — sajnos — nincs módomban visszaédesgetni a kevesebb jövedelmet jelentő szinpad-i irodalomhoz őket.

— Olyan világt attrakció nincs, amibe belekötni ne lehetne akár jó, akár rossz szándékkal. Én, tölem telhetően mindent elkövetek, hogy a legjobbat adjam és ha ennek ellenére akad mégis aki csak a hibákat keresi a színházban, ezeknek támadása is nekem segít mindig, ugyanis a színházzal foglalkozni kell. Iapokban, gyűléseken, römizsurokon, stranden, utcán, szóval mindenütt, akár jó, akár rossz kritika is az, csak beszéljenek és szónokoljanak róla.

Ezeket mondja Putnik Bálint a színpadon, hogy nyilatkozata hozzá fog járulni a közönség megnyugtatóához, amit egyébként a megnyitó előadással amúgy is sikerült már elérnie.

Antal István miniszter:

A szabadidőmozgalomból a mezőgazdasági munkásságnak sem szabad kimaradnia

Parád. (MTI.) A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének szabadidő szervezete Parádou háromnapos kongresszust rendezett, melynek bevezető előadását Antal István nemzetvédelmi propagandaminiszter tartotta. A miniszter előadásában megállapította, hogy a szabadidőmozgalom mindhárom főágazata, a szellemi nevelés, a testedzés és a társadalmi munka fontos alkotórésze a nemzetvédelemnek, ezért nem lehet állami irányítás és támogatás nélkül. A szabadidő-kérdés megoldásából nem szabad kimaradnia a mezőgazdasági munkásságnak sem. Bármiképpen is alakul a háború után a gazdasági, politikai világnézet és az államvezetési módszer, ez nem lehet akadály annak, hogy a szabadidő-mozgalmat egyre jobban kifejlesszék. Az az idő már nem térhet vissza többé, amely a gépet kiszolgáló munkást annak lélek nélküli függvényévé tette, nem törődve azzal, hogy a munkásnak joga van a kultúrához és egészséges életörömeihez. Intézményesen lehetővé kell tehát tenni, hogy a széles dolgozó néprétegek is részesei legyenek mindnyájan a szellemi kincsnek, amelyet nemzeti művelődésnek nevezünk.

Október hónapban

megindul a Róm. Kat. Nőszövetség ügynevezett kereszt-akciója. A templomok előtt kis fehér papír-kereszteket fognak árúítani. „Hiszek az örökéletben!” felirással s a begyűlt összeg a nyomorgók fölsegélyezésére fog szolgálni. Elhunytjaink sírjára gyertya helyett vásároljunk kegyelet-keresztecskéket, így a szegényeknek juttatunk almizsna, ezzel halottainknak is többet használunk.

Hirdessen a Magyar Lapokban

Miért nem volt kapós a háborús leánynemzedék?

Házassági problémák a statisztika tükrében

(STUD) A legutolsó népszámlálás idején három és negyvedmillió törvényes feleség volt az országban — mellettük 800.000 özvegy és 64.000 elvált asszony. Hogy a vadházasságban együttélők száma milyen nagy lehet, azt nem tudjuk, pedig feltétlenül jellemző adat lenne.

1941-ben, a legutolsó népszámlálás évében, 270.000 élő újszülött született törvényes házasságból és 25.000 házasságon kívül. A három és negyvedmillió férjes asszony közül ebben az évben minden 12-ik szült; ha így számolunk vissza a törvényteleneknél is, ebben az arányban akár 300.000 állandó, de nem törvényesített viszony is fennállhatna az országban.

Másfélmillió házaspár tartja fenn a nemzetet

A családi élet mindenestre a házasságokon épül fel s ha csak azokat a hitveseket számítjuk, akik még nem haladtak túl életük 45. évén, a feleségeknél kb. a fele van olyan korban, amelyben a gyermekáldás még nem kivétel.

Vegyük le ebből a számból azokat, akik ebben a népszámlálás évében keltek egybe s akiknek száma 117 ezer. — bár ezek között olyan idős párok is vannak, akik gyermekekre már alig számíthatnak, vagy legalább alig számíthatnak. — kerekén másfélmillió házaspár tartja tehát fenn a nemzetet és ha a férj is úgy akarja, nemcsak fenntartja, de gyarapítja is. E másfélmillió hitves közül már nem minden 12-ik, de minden ötödik-hatodik hoz világra gyermeket évente, azaz minden feleség ötödik-hatodik évben egyet. Mivel az egészséges házasságokban a gyermekek két évente követik egymást, látszik, hogy bő gyermekáldás fiziológiai feltételei bőségesen meg vannak s így a gyermek-létszámot igen nagy mértékben

lehetne fokozni, de már az is elegendő lenne a nemzet számára, ha csak egyötödösszel lehetne emelni a születések számát.

A nemzet „előregedése” pedig ezt a lehetőséget nem rontja, hanem ellenkezően, fokozza. Ha az átlagos élettartam harminc esztendő, mint a század elején volt még, akkor mindössze tíz év a házasság átlagos tartama; így a mai útemben még két gyermek sem eshetnék egy házasságra. S hogy a mult században a gyermekáldás olyan bőséges volt, az azt mutatja, hogy a gyermekek sokkalta sűrűbben követték egymást, mint ma. De ma, a kétszerezésre növekedett élettartam mellett, amikor a feleség nem tíz évig élt egy házasságban, hanem negyven évig, nem volna szükség olyan nagy gyermekgyakorlásra, mint amilyen a nemzeti élet kezdetlegesebb viszonyai között általában szokás volt. Akkor mintha siettek volna a szülők, most meg mintha a kellő mértéken túl ellassubodott volna az élet üteme.

Az agglégény halandóbb, mint a nős férfi

Pedig ez a változott tempó nem érintette magának a házasságnak a hajlamát. Nem olyan korán, mint régebben, de ma is körülbelül minden férfi megházasodik: az ötvenedik életév táján már a férfiak közül talán 2,3% az agglégény, igaz, részben azért is, mert a legényemberek halandósága nagyobb, mint a házasoké és így az ő sorait jobban ritkítja a halál, mint azokét. A hasonlókori nők között az aggszűzek aránya majdnem kétszer olyan nagy, mint a férfiak között az agglégényeké. De ez még mindig csak kis töredék és még ezen a koron felül is szüntelenül házasodnak a férfiak. — bár mind kisebb számmal vesznek el „hozzájuk illő koru” hajadonokat. Mégis, egy egészen kis töredéket kivéve mindenki megházasodik és minden nő férjet talál: s ha nem mind, az talán azért van, mert mind több talál férjet kétszer, vagy háromszor is.

Az a szabálytalan gula, amely a népességnek életkor szerint való megoszlását mutatja s amelyben benne vannak a hajadonok, a hitvesek és az özvegyek különböző színekkel jelzett sávjai, igen meglepő módon azt mutatja, hogy a háborús születésű évféledek leánynemzedéke korántsem volt olyan kapós, mint amilyennek lennie kellett volna.

Mivel a házasodás időpontjában a fiú rendszeren magánál fiatalabb leányt vesz el, a háborús születésű leánynemzedék, amelynek a lélekszáma éppen a fele volt annak, amely előtte

tulságosan hevesen vetették magukat a férfiak után és éppen ezért nem kellett a fiúk inkább vettek el idősebbeket vagy még fiatalabbakat, mint őket?

Vagy a férfiakban, akik inkább nem is házasodtak, minthogy legényéletük szabadságáról lemondjanak?

Móricz Zsigmondnak van egy fiatalkori novellája: „Ki szép, ki jó.” Azt írja meg benne, hogy nem azt veszi el a legény, akivel játszik. — A statisztika nem dolgozik intuícióval, — örül, ha hivatalnok szorgalmával összehordhatja az anyagot s azt aztán világitja meg más, ahogy tudja: a nemzet életéről van ezekben a számokban szó és bizony nem ártana, ha azok, akik intuícióval látják az életet, rátekintene ezekre a számokra is és szabályokat formálnának belőlük és az életből, hogy követni lehessen őket.

(mm)

Vitéz Hány László a német ifjak tökéletes repülő-kiképzéséről

A MTI jelenti: A német Aero Club vezetőségének meghívására 8 napos nemzetországi tanulmányuton volt vitéz Hány László, a Magyar Aero Szövetség elnöke, Zichy Nándor társelnök és Hütl Hűfő főtitkár, a magyar sportrepülés vezetői csütörtökön érkeztek haza repülőgépen.

A német ifjuság repülőképzésének hatalmas szervezetét tanulmányoztuk — mondotta hazatérésekor vitéz Hány László elnök — és módunkban volt a kiépítés minden ágazatát megnézni. A német fiataloságot a nemzeti szocialista repülőtestület neveli már 20 éves korától. A 10 éves fiúk modelltervezéssel ismerik meg a repülést, 14 éves korukban vitorlázó gépre ülnek és 17 éves korukban már valamennyien teljesítmény-jelvényes vitorlázó repülők. Utána rövid munkaszolgálatot végeznek, majd motoros kiképzésre kerülnek. A kiképzési szervezet olyan mintaszerű és tökéletes, hogy a német repülőfiatalok között elsajátítja a legkorszerűbb gyári berendezéssel, felszereléssel vetekedő javítóműhelyekben a gép, gépépítés, javítás, motorszerelés minden tudnivalóját.

Felhívás a középiskolai tanulókhoz!

Az érdekelt intézetek igazgatóságának egyetértésével, kötelességvételemmel:

1. A Szent László gimnázium felső osztályaiba (V—VIII.) iratkozott és most Nagyváradon tartózkodó tanulóinak, hogy folyó hó 3-án (vasárnap) 12 órára a dr. Kecskeméti zsidógimnázium udvarán jelenjenek meg.

2. A Baross Gábor kereskedelmi középiskolának ugyancsak Nagyváradon tartózkodó tanulóit folyó hó 3-án (vasárnap) 11 órakor intézetük udvarán gyülekezzenek.

Arany János Pascal, pemptreai kanonok, a Leventegyeselet elnöke.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZAM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

Az életbiztosítás elsősorban takarékosagra serkent. Másodsorban a súlyos gond elhárítására szolgál, mely a családapa hirtelen történt elhalálózásával a családot éri. Forduljon az 1857-ben alapított **Első Magyar Általános Biztosító Társaság** helybéli: Szent László-tér 2. sz. alatti főgynökségéhez: minden felvilágosítást megkaphat!

Atnyújtotta megbízólevelét Magyarország új svájci követe, Bernből jelentik: (MTI) Bakách-Bessenyei György, Magyarország új svájci követe. Kenyújtotta át megbízólevelét Celic köztársasági elnöknek, Pilet Goloz az övéféséji tanácsos, a politikai osztály vezetőjének jelentésében.

MÉG LEHET JELENTKEZNI A FELNÖTTEK ISKOLÁJÁBA. Mult vasárnap számunkban „Derecső feju diákok között” címen hosszabb cikkben foglalkoztunk a helyi kereskedelmi középiskola felnöttek tanfolyamával. A cikkre sokan felfigyeltek és több helyről érdeklődő levél is érkezett szerkesztőségünkhöz. Az érdeklődésekre az alábbiakban válaszolunk: Az első évfolyamba még mindig jelentkezhetnek azok, akik 24-ik életévüket betöltötték és a polgári, vagy más középiskola IV. osztályát elvégezték. Beíratási díj 30 pengő. Évi tandíj 150 pengő, mely hat részletben is fizethető.

Átszervezték a román sajtócenzura szolgálatot, Bukarestből jelentik: (MTI) A sajtócenzura-szolgálatot, valamint a cenzurahivatalt Antonescu Mihály rendelkezésére átszervezték. A rendelkezés szerint a miniszterelnökség mellett működő cenzurahivatal át megy a propagandaminiszterium hatáskörébe.

SZÁLLODAI TOLVAJNÓT FOGOTT EL A RENDŐRSÉG. A nagyvárad rendőrség detektívjei napok óta figyeltek egy foglalkozás nélküli szépaszonyt, akit különböző szélhámoságairól már régebben is ismertek. Több nagyvárad és félx-fürdői szállodából jelentették a rendőrségnek, hogy egy ismeretlen nő a szálloda szobáiból lepedőket és egyéb ágyneműket ellopja. A nyomozás során a gyánu *Gallovis Gizella* foglalkozás nélküli nagyvárad lakosra hullt, kire a megfigyelés alkalmával sikerült a lopásokat rábizonyítani. Értésítette a rendőrség a Félix-fürdő igazgatóságát, továbbá több nagyvárad károsult szállodát a lopásokról azért, hogy a még meglévő holmikát kiváláshassák. Az őrizetbevett szépaszonyt Debrecenbe, majd Szegedre fogják átkísérni, ahol hasonló bűncselekmények miatt eljárás indult ellene.

Művészies szabású

és vonalú formafűző, csipőszorító, princez, egészségi fűzők áldott állapotban, gyermekágy, operáció után, gyomor-vesesűlyedésnél, valódi jó anyagból

Kováts Sándornénál

rendelhető. Szt. Gellért-u. 10 Repülő-hídon át.

Orvosi hír. Dr. Szedlák Odón alt. korhazai főorvos, ideggyógyász szabad-ságáról visszatért. Szilágyi D.-u. 12.

UGYVÉDI HIR. Dr. Kaczián Loránd ügyvédi irodáját Hitler Adolf utca 1. szám alatt megnyitotta.

Laval visszatért Vichybe. Párizsól jelentik: (MTI) A Német TI jelent: Laval kormányelnök Párizsól visszatért Vichybe.

BUTORT

Háló, kombinált és előszobák.
 Szabadság-utca 12. (Szacsavay-utca 48.)

Listeuxi Kis Szent Teréz névünnepeit október 3-án vasárnap, a szokott fénynyel ünnepli a Kis Szent Teréz plébánia. Délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmise, evangéliumkor szentbeszédet mond dr. Tombory Béla plébános. A szentmise végén rózsza (virág) szentelés és ereklecsőkolás. Délután 3 órakor szenteséges litánia.

A NÉMET LEKTORATUSON mindennap 5-8-ig vannak a beiratások. Tanfolyamok kezdete október 5-én.

Meghalt Valda.Voevod Sándor felesége. Bukarestből jelentik: (MTI) Dr. Vajda Sándorné, Románia volt miniszterelnökének felesége szeptember 29-én meghalt.

Váltson bérletet a Szigligeti színházba, hogy egész évi szórakozása biztosítva legyen. A bérlet ráfizetés nélkül biztosítja helyét bérleti vendégjártékokra is. Bérletek már csak földszinti ülőhelyekre vannak. Irodai órák naponta délelőtt 11-től 1-ig a színház I. emeleti irodájában Tanay K. Emilnél. Telefon: 25-30.

Hírek a városházáról

Nagyvárad, okt. 2. Corrado Ortolani tanár, az olasz kulturintézet vezetője ma megjelent a polgármesternél és egy szép emléktárgyat nyújtott át, amely a velencei Szent Márk oroszlánt ábrázolja. Ortolani tanár egyuttal köszönetét fejezte ki azért a jóakarattért és előzékenyséért, amelyet a város vezetősége az olasz kulturintézet iránt tanusít. A polgármester biztosította Corrado Ortolani, hogy a magyarságnak az olasz nemzetről írott szerete a jövőre nézve is meghatározza a város vezetőségének a nagyvárad olasz kulturintézet iránti magatartását.

Nagyvárad, október 2. Dr. M. Siewers tanárnő, a nagyvárad német lektorátus vezetője bejelentette a polgármesternek, hogy a lektorátus a városi iskolán kívüli bizottsággal karöltve, október 17-én hangversenyt óhajt rendezni Nagyváradon, amelyen kiváló vendégművészek lépnek föl.

Nagyvárad, okt. 2. Hétfőn délelőtt 11 órára faértekezletet hívott össze a polgármester, amelynek egyetlen tárgya a faellenőrző lapok kihoosátásával kapcsolatos teendők megbeszélése lesz.

Nagyvárad, okt. 2. A polgármester megbízta Andrassy Gyula közüzemi főmérnököt, hogy a debreceni erdőfelügyelőséggel kössön szerződést a berettyószéplaki lignit-telep kiaknázására. Egyidejűleg a nagybányai bányagazgatóságától is megszerzi a város a feltárási engedélyt. A polgármester mindent elkövet, hogy a berettyószéplaki lignit még a fűtési időszak bekövetkezése előtt minél nagyobb mennyiségben fusson be Nagyváradra és ezzel a városnak tüzelőanyaggal való ellátását megkönnyítse.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

A NÉMET LEKTORATUSON mindennap 5-8-ig vannak a beiratások. Tanfolyamok kezdete október 5-én.

MEZEI-től

Konyha újdonságok

A Szent László-nyomdában az október 3-án vasárnap, a szokott fénynyel ünnepli a Kis Szent Teréz plébánia. Délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmise, evangéliumkor szentbeszédet mond dr. Tombory Béla plébános. A szentmise végén rózsza (virág) szentelés és ereklecsőkolás. Délután 3 órakor szenteséges litánia.

Kodály Zoltán — a kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktora. Kolozsvárról jelentik: (MTI) Kodály Zoltánt a kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktorává választotta.

A Szent László-nyomdában az október 3-án vasárnap, a szokott fénynyel ünnepli a Kis Szent Teréz plébánia. Délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmise, evangéliumkor szentbeszédet mond dr. Tombory Béla plébános. A szentmise végén rózsza (virág) szentelés és ereklecsőkolás. Délután 3 órakor szenteséges litánia.

NYILTÉR

Étesitem m. t. hirdető üzletfeleit, hogy irodámat *Moocsary írógépi-üzletbe*, Rákóczi-út 2., Bazárépület, (Hitelbank mellett) helyeztem át. Telefon: 11-28. *Rudolf Mosse Hirdetőiroda*. Dr. Keresztésiné Vajna Olga.

1544-1943. Vh.

Árverési hirdetés kivonat

28644 pengőre becsült butorokat, koporókat, kerékpárt, gyászokcsikát és egyéb ingókat Debrecenben, Dégenfeld tér 4. sz. a. 1943. október hó 7-ik napjának délelőtt 10 órakor, folytatva Széchenyi-u. 8. sz. a. délután 3 órakor, folytatva Mester-u. 21. sz. a. délután 4 órakor előlvezek.

Király Béla bírósági végrehajtó

Őszinte mozikritika

Csalódás

— Bemutató a Belvárosi Mozgóban —

Már maholnap egy éve lesz annak, hogy Karádi Katalin a Mozi Újság bemunkatársának (Horváth Zoltánnak) arra a kérdésére, vajjon a művésznő *hazalándó volna-e a megszokott Karádi-szerepektől különböző, sőt ezekkel homlokegyenest ellenkező filmszerepeket is elvállalni*, ezt felelte:

— *De mennyire! Például olyat, hogy nem végzete, hanem élete és nyugodalma vagyok egy férfinak!*

Ugy látszik *Barabás Pál* is olvasta ezt a feltűnésteltető nyilatkozatot és a *Csalódás* címen olyan filmjátékot írt, amelyben végre rokonszenves nőt alakíthat a kétségtelenül nagytehetségű magyar művésznő.

Ág Ilona (Karádi Katalin) a soproni Hámor-textilgyár tervező-iparművésznője otthagyja kitünő állását, élete legjobb barátját (Sennye Vera), mert a gyár igazgatója (Hámor Ferenc-Hajmássy Miklós) zsarnoklelkű anyjának (Vizváry Mariának) parancsára olyan gazdag nőt jegyez el, akit nem szeret, viszont igazi szerelmét, Ág Ilonát (Karádi) arra törekszik rábeszélni, hogy törvényes felesége mellett továbbra is „barátnőjeként” szerepeljen. Ág Ilona Budapestre menekül, hol egy külföldről

Mozi műsora:

APOLLÓ: Legényvásár.
 BELVÁROSI: Csalódás.
 CASINO: Pista tekintetes úr.
 KORONA: Kélcsonadott élet.

Negyvenéves találkozó és emléktábla-leleplezés a Honvéd Hadapródiskolában

A volt nagyvárad M. Kir. Honvéd-Hadapródiskola 1903-ban felavatott növendékei október 3-án, vasárnap tartják 40 éves találkozójukat. Ez alkalommal felavatják a világháboruban elesett bajtársak emlékét hirdető emléktáblát. Az ünnepséget *Gallyasy Imre* hadbíró-vezérőrnagy rendezi.

Az ünnepség sorrendje a következő:

12 órakor: gyülekezés az iskola főbejárata előtt. 12.20-tól 12.30-ig fényképezés.

12.30-kor Szózat, játssza a 25-ik gyalogezred zenekara.

Utána ünnepi beszéd, tartja vitéz *Bartsay Ádám*, nyug. vezérőrnagy, majd az emléktábla leleplezése, miközben a zenekar a *Magyar Hízek* egyet játssza.

Ezután az iskola r. kat. lelkesze megáldja az emléktáblát, majd a protestáns lelkész mond imát. Az egyházi áldások után az iskola parancsnoka átveszi az emléktáblát további megőrzésére, majd a zenekar a *Himnusz* és *Rákóczi-induló*t játssza.

13 órakor közös ebéd a hadapród-étteremben.

14.30-kor az iskola emlékkönyvének aláírása, utána 14.45-től 15.30-ig az iskola főépületének megtekintése.

16 órakor indulás a főpályaudvarra, visszautazás.

A NÉMET LEKTORATUSON mindennap 5-8-ig vannak a beiratások. Tanfolyamok kezdete október 5-én.

hazaérkezett artista nő tratinak birtoában új néven kezd új életet. Ez a személyesre azonban nagy kellemetlenségekbe sodorja, amelyekből Povlinecz, a jölelkü artistaügynök (Mihályi Ernő) sem tudja kiszabadítani. Gyárigazgató szerelme (Hámor-Hajmássy), aki őt egyik szereplése alkalmával felismerni véli, szintén hiába igyekszik az ékszerlopás gyanúja miatt már vizsgálati rogságba került Ág Ilonát megmenteni. Váratlanul Budapestre érkezett legjobb barátja (Gabi-Sennye Vera) a legreménytelenebb pillanatban jelenik meg a rendőrségen. S mivel Ilonával kapcsolatban mindenről van legjobb tudomása, igazolja Ág Ilonát, akit csak után a gyárigazgató hazaviez. Majd saját is jobb belátásra bírva, kényszermenyasszonya helyett ezt az Ilonát, igazi szerelmét veti oltárhoz.

Karádi újszerű, a mozilátogatóknak szokatlan szerepében kitünően megállja a helyét, úgyszintén a filmdráma többi szereplői. Szép külső felvételek, főként a éotét éjjel robogó vonatok, a döntőjelentőségű vasuti szerencsétlenség filmen egyedül lehetséges élethű érzéltetése és nem utoljára *De Fries Károly* fülbemászó zenéje. Bán Frigyes rendezése biztosítja a „Csalódás” nagy sikerét, amelyet Palatinus-filmként Budapesttel egyidőben mutat be a Belvárosi Mozgó.

Olasz Péter dr.

A nemzetközi pénz

Irta: Dr Cserzy Béla, kereskedelmi és iparkamarai titkár

A mai háborús gazdálkodás közvetlen és közvetett problémák elé állítja a gazdaságpolitika tényezőit. A közvetlen feladatok csoportjába tartoznak: a közszükséglet kielégítésének minél zökkenőmentesebb biztosítása, a nyersanyagokban mutatkozó hiányoknak az adott körülmények határára belül való leküzdése, természetesen a szükséges tervszerű elosztási rendszer felépítésével, — vagyis mindazok a kérdések, amelyek az irányított gazdálkodás komplexumát alkotják. E közvetlen feladatok tulajdonképpen átmeneti időre eszónak, tehát az átmenetgazdálkodás egészébe tagolódnak bele.

Az átmenetgazdálkodás kizárólagosan nem köiheti le a gazdaságpolitika tényezőinek sem a figyelmét, sem a munkáját, hanem foglalkozniok kell a békegazdálkodásra való áttérés problémáival, azaz a gazdasági élet területén oly utakat kell kiépíteni az egyes gazdasági ágazatok részére, amelyek révén a sima átmenet biztosítható a háborús gazdálkodásból a békegazdálkodásba. Ez tehát a mai háborús gazdálkodás közvetett problémája.

Az első világháború számos tapasztalattal szolgált s hogy az akkor bekövetkezett katasztrófa kiküszöbölhető legyen, megfelelő prevenciókra van szükség. Ma már minden állam, elsősorban amely érintve van a világháborútól, emiatt feladatai közé sorolja a békegazdálkodásra való áttérés komoly problémáinak megoldását. Alaposan fel kell készülni a katalizmat törvényszerűen követő gazdasági válság leküzdésére.

Ezen nagyjelentőségű, az állami élet vitális érdekű feladatkorán túl, az egész világ gazdasági szerkezetét érintő idea vetődött fel, amely ideális célú javaslat is a háborút követő krízis elkerülésére. Ez az idea: a nemzetközi pénz.

Az idea realitása kétségtelennek látszik. Az egyes államok pénze azonnal nemzetközi értéket jelent, amint a világpiacon, mint csereeszközt elfogadják. Az államok valutájának értékét jelentősen befolyásolta a multban a fedezet kérdésén túl a tőzsde-játék is. Nagyön természetesen, hogy ez a befolyásoló erő hatástalanul válna a nemzetközi pénzre.

Keynes és a „bankor“

E kérdés közelről érdekel minden nemzetet s azon belül minden állampolgárt. A nemzetközi pénz, ha életjogot nyer, úgy az eddigi világgazdasági berendezkedésnek jelentős változáson és fejlődésen kell keresztül mennie. Az internacionális, egységes fizetési eszköz terve ma még több irányból eredő elgondolásra támaszkodik. Valamennyi elgondolás substrátuma, hogy a közös pénz a világgazdaságot szervezésbe alakítja s hogy a javak forgását meggyorsítja.

A nemzetközi pénz terve ma még sajátságosan teoretikus. Ezek az elméletek viszont feltűnően elasztikusak. Három tervet ismerünk: az angol Keynes-, az amerikai Morgenthau- és a magyar Balás Károly felét.

Nézünk meg közelebbről az egyes tervek karakteristikáját. Időrendben a Keynes-féle terv kerül előtérbe, amely nemzetközi valutáját „bankor“-nak nevezi. Ez szóösszetétel: „bank“ és „dor“, tehát az arany domináló szerepe elsőrendű szükségesség. A bankor, mint nemzetközi valuta átmeneti jelleggel bíró nemzetközi pénz, mert a terv szerint az egyes nemzetek pénze mai változatlan formájában (kibocsátás módja, aranyfedezet) államterületekre szakadozottan teljesértékű valuta, amely fölött,

mint összefogó érték áll a bankor. E nemzetközi pénz a nemzetek közös akaratából állított kliringbank kibocsátása volna, amely a világgazdaság pregnáns és korszerű átalakítását eredményezhetné. Nem mellékgondolat itt a jövő gazdasági életének expanzívítása, amely a mai világ-pénzrendszerének szűk keretibe nem illeszthető bele. Szinte mérészen új nemzetközi értékmérőre van szükség a holnapi gazdasági élet természetesen fokozódó ütemének biztosítására. A nemzetközi pénz létjogosultságát ez a terv nem vonja kétségbe, ellenben forradalmian újít abban az értelemben, hogy a nemzetközi élet síkjain lebonyolódó gazdasági életnyilvánulás a nemzetközi pénz szükséges bekapcsolódásával menjen végbe. Komoly indokkal argumentál itt a szükségesség. A nemzetközi kereskedelmi kapcsolatoknál ma is domináló tér- és időbeli jelentőség a nemzetközi pénzrendszer kialakításával volna közömbösíthető. A Keynes-féle terv merituma: a nemzetközi kliringnek a mai nál szerencsésebben egyszerű és mindenekfelett megszervezettebb jelentkező formája a piacon. Nagyön természetesen, hogy a bankor értékálló valuta lenne. A nemzetek pénze stabilizált értékviszonyba kerülne az új nemzetközi pénzzel.

Morgenthau: „Unitas“

A Morgenthau-féle terv az amerikai praktikumot, gyakorlatiasságot csempészi bele az egyébként bonyolult nemzetközi új pénzrendszer megteremtésének gondolatába. Ez az idea egyezik a Keynes-féle terv célkitűzésével, ellenben eltér a nemzetközi pénz organikus jellegzetességénél, mert amíg Keynes a kliring vonalán kíván újat és szükséges-szerűen jót alkotni, addig a Morgenthau-féle terv a nemzeti valutarendszert tagítja nemzetközivé. Az elgondolás átfogó lényege az, hogy a nemzetek fölött létesüljön a nemzetek akaratából oly nemzetközi bank, amely kibocsátja a nemzetközi pénzt s az aranyfedezet tekintetében a nemzeti pénzrendszer alapján álljon. Eszerint tehát az államok aranyat szolgáltatassanak be a kibocsátandó nemzetközi pénz fedezetéül. Nem

kétséges e terv szerint az, hogy minden nemzet a fedezetül beszolgáltatott arany értékének arányában jutna pénzmennyiséghez. Ez a nemzetközi pénz az „Unitas“ volna, amely értékre nézve körülbelül tíz dollárnak felelne meg.

A Morgenthau-féle terv szerint a nemzetközi pénz fedezetéül circa ötmilliárd dollár értékű arany szolgálna. Ez az elgondolás annyiban merészen újszerű, hogy ezáltal megszüntethető volna a nemzeti pénz.

A két tervvel kapcsolatban önkéntelenül felvetődik a kérdés: vajjon a nemzetközi pénz megteremtése elvezethető a kisállamok nemzeti gazdasági sorsadásához? A nemzeti gazdasági totalitás nehezen képzelhető el. Az idegen tőkének érvényesülésére sokkal tágabb tér nyílhat az új világpénz megteremtése

esetén, mint a jelenben. Nagy kérdés, hogy a nemzeti pénzügyi függetlenségüket érdemes-e és szabad-e feladniok a kis államoknak?

A harmadik terv, Balás Károly elgondolása 1940-ben vált ismeretessé, a Luganóban megrendezett Interparlamentáris kongresszuson. A nemzetközi pénz megteremtése tekintetében Balás Károly a nagyhatalmak azonosrangúságának szükségességét kívánta kihangsúlyozni az által, hogy a pénzt kibocsátó bank (szuperbank) semleges ország területén létesíttessék és az államok által beszolgáltatott arany fedezet alapján kibocsátott világpénz tulajdonképpen a nemzetközi kereskedelmi forgalom megkönnyítésére szolgáljon.

Feltételül szerepel e tervezetnél az, hogy a tagállamok részére kibocsátandó pénzmennyiség a nemzetközi gazdasági szükségesség kereteinek figyelembe vételével állapíttassék meg. Balás Károly terve a legkorrektebb határvonalak közé helyezkedik; a nemzetközi

Gépjárművezetőképző (autó és motorkerék pár) magántanfolyam

kezdődik okt. 5-én, kedden, este 7-kor, Beiratkozni lehet az iskola irtdájában d. e. 10-1-ig, este 8-tól 8-ig Ritoók Zsigmond-utca 15. szám. Telefon 22-09. (Andriska garage)

pénz létjogát a világgazdaság, a nemzetközi kereskedelem adja; ennek megfelelően forgalmi köre is erre a területre vonatkozzék.

A nemzetközi pénz megteremtése kétségtelenül a világ gazdaságpolitikájának egyik legnagyobb horderejű problémája; hatásában még kiszámíthatatlan, jelentőségét azonban fel tudjuk fogni, mert nem kétséges, hogy ez a világ valutarendszerét alapjaitban megváltoztatja.

Eltérő rendszer a mosó- és piperezappan kiadásában

Tudomására hozom a város közönségének, hogy folyó évi október hótól kezdődőleg a mosó- és piperezappan kiadása, illetőleg vásárlása az eddigi rendszertől eltérőleg, a zöld színű közellátási lapok megfelelő szelvényeire történik. Az október hóra esedékes 10 dkgr. mosószappant a közellátási lap bal szélén lévő F betűjeles szelvényre, a november havi mosószappant az E jelzésűre, a december havi mosószappant a D jelzésű szelvényre, az október-december negyedévre járó 1 drb 10 dkgr.-os piperezappant pedig az L jelzésű szelvényre szolgálják ki a szappanárúval megbízott fűszerkereskedők, illatszertárosok és gyógyszerkereskedők.

A gabonaellátottak, vagyis a kenyér- és lisztjeggel nem rendelkező személyek is ugyanezen közellátási lapnak ugyanezen fent jelzett szelvényeire kapják szappanadagjaikat. A jövőben tehát a gabonaellátottaknak nem kell külön igényelniük szappanjárandóságukat a közellátás hivataltól.

A két évet be nem töltött gyermekek, továbbá a gyakorló orvosok és egészségügyi személyzet, valamint a fertőző betegek részére megállapított szappanpótadagokat továbbra is külön szappanjegyekre fogják kiszolgáltatni. A szappanjegyek kiadására irányuló kérelmeket minden hónap 10-20. napjain a közellátás hivataltól kell előterjeszteni a hivatal által rendelkezésre bocsátandó igénybejelentő lapon. Ez alkalommal bemutatandók az igényjogosultságot igazoló iratok és pedig: gyermekek-nél a születési értesítő és zöldkeresztes igazolvány; orvosoknál a kamarai tagsági igazolvány, fertőző betegknél pedig az illetékes tisztiorvos igazolása.

Október hónapban kivételesen ki lehet szolgáltatni a fogyasztó kérésére és a készletek határára belül, a november és december hóra esedékes szappanadagokat is, az illető hónapnak megfelelő szappanjegy szelvények ellenében; november hónapban hasonlóképpen beválthatók a decemberi szappanjegyek is. Előző havi szappanjegy szelvényeket azonban a tárgyhónapot követő időben beváltani már nem szabad, mert ezeket a közellátás hivataltól nem fogadják el elszámolásra a kereskedőktől.

Nagyvárad, 1943 szeptember 29.
Dr. Soós István
polgármester

Október elsején megkezdődött a zsírjegy-szelvények beváltása

Tudomására hozom a város közönségének, hogy az október hó 1-jeiére esedékes zsírjegy-szelvények beváltása október hó 1. napján a város egész területén kezdetét veszi.

A zsírjegyekre ez alkalommal 20 dkgr. zsíradékot szolgáltatnak ki, zsírt, vagy margarint, vagy vegyes mindkettőt, az egyes husiparosok készleteinek megfelelően, a megállapított 5.00 kg-kénti áron.

Október hó 1. napja után szeptember havi és korábbi zsírjegyek be nem válthatók, mert ezeket a közellátás hivataltól sem fogadják el elszámolásra a husiparosoktól.

Alább közlöm azon husiparosok nevét és telephelyét, akinél jelenleg nagyobb zsírkészletek tárolnak:

Baráthy Károly Gyár-u. 43.
Bartyuk András Békéscsaba-u. 49.
Fehér Ferenc Szaniszló-u. 37.
Förös Dezső Téglavető-u. 43.
Fritsch Walter Rákóczi-u. 7.
Hotya József Gróf Tisza István-u. 6
Incze Károly Csobánc-u. 47.
Karácsony Gyula Mussolini-tér.
Krajosovits Ferenc Rákóczi-ut 29
Órás Géza Gróf Csáky-u. 48.
Szakács Zoltán Rákóczi-u. 31.
Széplaky Sándor Mussolini-tér.
Ujvárossy Sándorné Gróf Andrássy-ut 7.
Vincze Kálmán Attila-u. 44.
A tolongás és ácsorgás felesleges, mert mindenki zsíradagja biztosítva van. Nagyvárad, 1943. október hó 1-én Dr. Soós, polgármester.

„Peregnek a fákról az őszi levelek...”

A kiskertben ülök. Az ablak alatt. A szobaablakból kihallik Géza öcsém magolása. Iskola még nem nyitott kaput, de ő már szorgalmasan magol. Szobhnél szebb költeményeket darál már reggel óta. Most is harsányan ömlik ki a hangja az ablaknyíláson át.

„Minden Demosthénésnél szebben beszélsz a tét.”

Felóráig fujja, hogy „ha férfi vagy, légy férfi.”

— Géza! Ez neked szól! — mondom neki az ablakon keresztül.

— Mit zavarasz már megint? — jön az ablakhoz mogorván.

— Azt mondom, hogy reggel óta te is Demosthénés örökébe léptél. Elég volt már „szebben beszélni, mint a tét.” Tégy immár valamit!

— Hagyj békén! — s már megy is vissza. De most újabb verset szed elő a Magyar Olvasókönyv kifogyhatatlan társolyából:

Peregnek a fákról az őszi levelek, kit erre, kit arra kergetnek a szelek... Felrezzenek!

Körülnézek a kis kertben. Észre sem veszem, mint állok fel és járom a harszót a fák alatt. Öcsém hangja elkísér:

— Peregnek a fákról az őszi levelek! Mindig nagy hatással van rám az ős. Sokszor egész délutánokat arra ál-do-zok, hogy nézem a hulló leveleket. Néha meg sem elégszem kertünk fáinak hulló leveleivel, hanem kísérelök a város közelében levő erdőbe és ott hallgatom a levélhullás zizegő, őszi szimfóniáját.

Az idén meglepett az ős! Mintha csak egy hónappal ezelőtt történt volna, hogy rugyezni kezdtek a fák és bimbókba fakadt az élet. Mintha csak egy héttel ezelőtt hajlottak volna kö-ver kalászkok a magyar rögökre s indul-tak volna nagy pöffögve a cséplőgépek a határokon. Mintha csak tegnapelőtt ülték volna az alföldi magyar faluk uj-kenyeri ünnepét! S ma már Géza sza-valása rádobott a valóságra:

— Peregnek a fákról az őszi levelek! Valahogyan a nyárral nő össze leg-jobbban az ember. A tél távozását kel-lemessé teszi az első meleg napugár, amelyet március küld előhírnökéül. A tavasz is észrevétlenül suhan tova. A nyár elmúlása, búcsuzása, az ős s ez már nagyon is melankólikus! Minden, amit a természet a maga cícomázására növelt és nevelt egy tavasz s nyár fo-lyamán, minden semmivé válik a komor ős alatt! Leérnek a gyümölcsök, aztán lehullnak a levelek és elsárgul minden, amit zöldnek teremtett az Isten.

Gyorsan eltávozom szónokló öcsém bükköréből és kísérelök a parkba. El-vezem az októberi napnak ezt a kis melegét. Nézem a fákat s a róluk hulló rozs-dás leveleket. S ott a sötétben is fülembe cseng öcsém hangja:

— Peregnek a fákról az őszi levelek!

Fülembe cseng, mert látom! Látom, mint tépik el magukat szélszemből is attól az ágacsoktól, amelytől hetekkel ezelőtt a vihar sem tudta eltépni. Látom, mint változott színük smaragdról aranyra. Látom, mint hullnak zizegve alá, miként kavargja őket a fel-feltá-madó gyenge fuvallatu őszi szél és látom, hogy bajlódik velük az öreg ker-tész, hogy egycsomóba terelje őket.

Látom az őszt! Büsborongva kukucs-kál az életet jelentő dús szőlő- és ba-rackfűrtök mögül és várja a jeladást, hogy a maga komor valóságában, csu-paszson kiugorjék rejtekeiből. Fejét egy-re őszi-ülő hajtincsek fedik, ruhája csu-

pa aranyló sárgalevél és kopott öltözé-kében vigyorogva nézi ezt az egész me-lankóliát. Közben távolról mintha hal-lanám Beethoven gyászzenekiját. Egy temetési menet lebeg a susogó, her-cadt ligeti fák lombjai között. A ravat-alon fekszik egy leányzó. Koporsójára ez van írva: Tavasz. Aztán egy másik koporsó. Ebben egy gazdag emlőjű anya: Nyár! Csupaszkészájára ibolya, orgona, tulipán, szekfü és őszirózsa-csokrokat raktak. A másikon búzako-szoruk vannak s a menet után nem megy senki, csak leveleket cikázik utá-nuk a szél. A szimfónia akkordjaiba csak a vigyorgó s még bujkáló ős rő-heje vegyül.

Mert bármint szép is legyen az ős, nem igazi arcát mutatja. Olyan, mint a romlott alma: kívülről lélek s szem-

gyönyörködötő, de ha az ember bele-tekint, a szomorú elmúlást látja. Szép-ségei: a levelek szinompája és az ara-nyos levelekre hulló drága napfény csak a valóságot igyekszik álcázni, szebbé te-ni. S mindaddig sikerül is, amíg a zord Télapó el nem küldi előfutárjait. Az első dér, vagy hideg eső aztán lehá-mozza a belül romlott alma szép vörös haját és felülkerekedik a valóság.

Peregnek a fákról az őszi levelek!

Igen! Ezt igazolja minden a termé-szetben. Bárhová, bármerre tekintsen az ember, annak a jelét látja, hogy a ter-mészet felkészült egy másik, talán még kevesebb szépséggel, de annál több va-lósággal bíró évszak fogadtatására. A temetési menet lassan elvonul, nyomát belepíti a hó... A távolodó jó öreg Nap lehanyatló sugarainak aranytengerében fülünkbe csendül a gyönyörűséges őszi szimfónia utolsó akkordja is. Megdöb-benve nézünk körül, betekintünk a fás-kamrába és megcsóváljuk a fejünket...
M. NAGY IMRE

SZÍNHÁZ

„Az ember tragédiája” a Szigligeti Színházban

Nehéz és kockázatos feladat vállala-sát jelenti a gongtűs, amellyel Putnik Balint igazgató a Szigligeti Színház negyvenharmadik évadjának megkez-désére a péntek esti megnyitó előadá-son jelt adott. Ezt elmúlt idény telje-sítményei és eredményei alapján vádak és kifogások hangzottak el vele szem-ben a közönség körében is, s a város közéletének legmagasabb fóruma, a törvényhatósági bizottság közgyűlése előtt is társulatának összeállítása, a műsoron szerepelt darabok értéke és az előadások színvonala miatt s ezek-re a kifogásokra nem is annyira men-tegetőzésekkel, mint inkább jobb, ki-elégítőbb eredmények felmutatásával kell válaszolnia úgy a játékrand, mint művészgardájának teljesítményei vo-nalán.

Az első megnyugtató választ a ma-gyar irodalom legnagyobb drámái ér-tékénke Az ember tragédiájának szín-rehozatalával adta meg a Szigligeti színház igazgatója. Kiállításban, ren-dezésben és játékban rendkívüli követel-ményeket támaszt Madách alkotása s ezeknek a követelményeknek jórészt meg is felelt az előadás, amely egy-uttal alkalmat adott a társulat né-hány jelentős, új tagjának a bemutat-kozására.

A kiállítás stílusossága Privetics Pál díszletfestő művész érdeme, aki a színpad általános díszlet-keretébe a gyors színváltozások lehetőségeit nyújtva illesztette be az egyes képek jellemző színeit. Egy-két könnyen cse-rélhető oszloppal, színfallal érzékeltet-te az egymástól évszázados távolságra eső korokat, amelyekben a tragédia je-lenetei lejátszódnak s ezzel eleven üte-művé tette az előadást.

A rendezés Horváth Jenő munkája. Kedvező térhatásokkal, ötletes beállítá-sokkal, a szereplők tudásának érvényre juttatásával, a tömegek helyes csoportosításával mozgalmos, élénk alafestést adott a remekmű súlyos bölcséleti tar-talmának s ha a cselekmény lendüle-tét különösen a londoni vásár jelené-tében s talán még két későbbi ezinben nem is sikerült fokoznia, emelkedett színvonalu, hegyenként megrázó erejű előadás előfeltételeit teremtette meg biztoskezü rendezésével.

Ő volt Lucifer megsemmélyesítője is és játékaival messze kimagaslott a töb-

biek teljesítményei föl. Jellemző kéz-sége, hangjának tömör csengése, nyu-godt dikciója a nagy szerep legkisebb árnyalatát is pompásan kihangsúlyoz-ta. Vitte a darabot azokban a mozza-natokban is, amelyekben mások ke-vésbé értelemmel alakítása talán lany-hulást eredményezett volna.

Ádám szerepében Bakay Lajos jól megállta helyét. Megjelenése egyik-másik képből sulytalan volt kissé, de mindig rokonszenves és illuziót keltő Zengő pátoz se jellemezte beszédét, de gondos, megfontolt előadása mindvé-gig mélyen bevilágított a nehézveretű szavak értelmébe. Általában elisme-résre méltóan megbirkózott a roppant feladattal, amelynek megoldásánál ta-pasztalatokban gazdagabb és nagyobb képességű művészek is elvéreznék. Lelkiismeretesége, buzgalma dicsé-re-tet érdemel.

Lovasi Klári sokoldalú, nagy drámái erejű művésznőnek bizonyult Eva sze-repében. A hitvestárs legnemesebb megnyilatkozásaitól a Kepler jelenet aszonyának ledér színezetéig otthono-san mozgott a nő ábrázolásának széles skáláján s helyenként talán nem elég finom hangárnyalatokkal, de világó-san és meggyőzően tolmácsolta a költő szárnyaló szépségű mondatait.

Kiseb-b szerepekben kitűntek Szabó Ernő, akij megjelenésekor nyiltszíni tapással üdvözölt a közönség, s akinél az első pillanatban zavarólag hatott, hogy öt mindenki komikus színésznek ismeri, továbbá a széphangu Ross József, a figyelemreméltó képességeket mutató Lendvay Lajos a kiváló Ham-vay Lucy, a népszerű Tanay Emil, va-lamint Bary Béla, Giszfeld József, Kö-rösy Juci, Antal Erzsé, Gulácsy Albert, Halasi Gyula, Kemény Gizli és má-sok. (j. b.)

Színházi iroda közleményei:

A Hivatalos Lapban megjelent belügyminiszteri rendelet értelmében a színház esti előadásai háromnegyed 7 órakor kezdőd-nak. Az ember tragédiájának elő-adásai azonban, a darab hosszu-ságára való tekintettel, pontosan 8 órakor veszi kezdetét.

Madách Imre örökbecsű remeke: **Az ember tragédiája** szombaton este

Bármilyen

Ingtatlan

adásvétel, csere vagy bérlet-üggyben bizalommal keresse fel

MEZEI ingatlanforgalmi irodát Nagy Sándor. 10. Telefon: 27-50

A-bérletben, hétfőn és kedden este pedig bérletszünetben kerül színre. Gyönyörű kiállítás. Teljesen új dísz-letek. Jegyekről ajánlatos előre gon-doskodni. Vasárnap az új operett-együttes mutatkozik be. Délután 4 órakor „olesó helyárrakkal” a legmu-latságosabb operett-ujdonság, a **Pa-tyolathisasszony** kerül színre, míg este 7/47 órakor a nagyszerű **Mária főhadnagy van műsoron**, Jurik Julesi felléptével. Rendes helyárrak.

Október 6-án, szerdán este, az aradi vértanúk emlékeztetőre és Her-czeg Ferenc 80-ik születésnapjának megünneplésére, díszelőadás keretében az **Arva László király** című 4 felvonásos történelmi színmű kerül színre, Horváth Jenő rendezésében.

Tábornokné, az idény nagyszerű operett-ujdonságának bemutató elő-adása esütörtökön este lesz. Fedák Sári parádés szerepében Antal Erzsé mutatkozik be a nagyváradi közön-ségnek, míg a többi főszereplők: Hamvay Lucy, Gondör Klári, Ke-mény Gizli, Szabó Ernő, Gulácsy Al-bert, Lendvay Lajos és Barna György. Rendező: Szabó Ernő. Az új dísz-leteket Pihelics Emil és Koval István festették. Csütörtökön bemutató bér-let (2.), pénteken A-bérlet (2.), a többi napokon bérletszünetben ke-rül színre a Tábornokné.

HETI MŰSOR:

Szombaton este: **Az ember tragé-diája**. (A-bérlet 2.)

Vasárnap délután 4 órakor: **Patyolat hisasszony**.

Vasárnap háromnegyed 7-kor: **Mária főhadnagy**.

Hétfőn és kedden este: **Az Ember tragédiája** (bérletszünet).

Szerdán háromnegyed 7-kor: **Arva László király** (díszelőadás).

Csütörtökön háromnegyed 7-kor: **Tábornokné** (bemutató bérlet 2.)

Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok

Nagyvárad thj. város polgármestere 1942. évi október hó 19-én a 134.800-1942. K. M. sz. rendeletben kapott fel-hatalmazás alapján az üzletek nyit-vatartási idejét 1942. évi október hó 19-én a nagyváradi lapokban közhírre tett rendeletével a következőkben ál-lapította meg:

1. Elelmiszert, illetve tulnyomólag elelmiszert árusító üzletek: október hó 1-től április hó 30-ig reggel 7 órától 15 óráig és délután 15 órától 18 óra 30 percig tarthatnak nyitva.

2. Egyéb nyiltárusítási üzletek: ok-tóber hó 1-től április hó 30-ig reggel 8 órától 13 óráig és délután 14 óra 30 perctől 17 óra 30 percig tarthatnak nyitva.

A Polgármester urnak fenti rend-elkezését mihezartás végett közöljük a nyiltárusítási üzletekkel rendelkező kereskedő tagjainkkal, azzal, hogy míg más rendelkezés nem lép életbe, ezen rendeletet kell betartani. Nagyvárad, 1943. október 2. A Nagyváradi Keres-kedelmi Csarnok titkári hivatala.

Este fél 10 előtt be kell fejezni a színház- és a mozi előadásokat

Vendéglők és éttermek zárórája továbbra is este 11 óra. Az új belügyminiszteri rendelet ma már életbe is lépett

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Budapesti Közlöny szombati száma közli a belügyminiszter rendeletét a színházakban, szórakozóhelyeken, kabarékban, mozgóképszínházakban, cirkszokban, hangversenytermekben, előadótermekben az előadásokat, továbbá a rendőrhatalóság engedélye alapján rendezett bármilyen összejövetelt, közgyűlést, tánctanítást, sportoktatást fél 10 óra előtt úgy kell befejezni, hogy az illető helyiség fél 10 órakor kiürítve és zárva legyen. A vendéglők és éttermek zárórája továbbra is 11 óra. A rendelet október 2-án lép életbe.

SPORT

Budapest válogatottja szerepel október 6-án Váradon

Nagyszabású atlétikai versenyt rendez a NAC

Mint előzetes híradásainkban már jelentettük, október 6-án nagyszabású atlétikai versenyt és labdarúgó mérkőzést rendez a NAC az Erzsébetligeti pályán. A nagyszabású sportnap szervezése már igen előrehaladott állapotban van. Az ország legnevesebb atlétáinak nevezése már be is érkezett, így rajthoz áll a többi között az 5000 méteren világmárkát jelentő Szabó Miklós, Szilágyi és Kelen is. A labdarúgó programban változás állott be. Ugyanis a Ferencváros, tekintettel legutóbbi gyengébb szereplésére, nem vállalta a nagy formában lévő NAC ellen a játékot. Nagyvárad sportközönsége azonban nem járt rosszabbul, mert a Fradi helyett Budapest profi válogatottját küldi le az MLSz vezetősége, igen erős felállásban.

A legjobb magyar atléták már is beneveztek

Az országos atlétikai versenyre eddig az alábbi nevezések futottak be:

100 m.: Sir II., Polgár, Gobby, Vermes I., BBTE, Pelsőczy, Csépfalvi MAC.

200 m.: Polgár, Gobby, Sir II., Vermes I., BBTE, Pelsőczy, Csépfalvi MAC.

400 m.: Kalotay, Pelsőczy, Maklár MAC, Györkei, Gobby BBTE.

800 m.: Dudás, Kalotay, Maklár MAC, Filó, Esső BBTE, Hires UTE.

1500 m.: Dudás, Szabó Miklós, Garai MAC, Serényi István, Veszprémi MOVE, Hires UTE.

5000 m.: Szabó Miklós, Németh MAC, Szilágyi, Kelen BBTE, Serényi, Veszprémi MOVE.

110 m. gát: Szabó Lajos Szolnoki NÁV, Hidas Ödön BBTE.

Magasugrás: Dr. Józsa Dezső százados PEAC, Szabó Lajos Szolnoki NÁV, Pesthy László Veszprémi MOVE, Horváth MAC, Czaja Mátyás UTE.

Távolugrás: Vermes I., Vermes II., BBTE, Dusnoki, Semló, Horváth MAC.

Hármasugrás: Dusnoki MAC, Rudugrás: Kiss István UTE, Kiss Iván MAC.

Súlylökés: Némethváry BeszKRT, Diszkosz: Dr. Józsa PEAC, Czaja UTE, Kulitz, Tóth József, Némethvári BeszKRT.

Cerely: Várezei MAC, Csányi

BEAC, Czaja UTE, Vermes II. BBTE, Női 60 m.: Gyarmathy Olga DTE, Női magas: Gyarmathy Olga DTE, Fekete MAC.

Értesülésünk szerint a nevezés még egyre folyik és a Magyar Atlétikai Szövetség külön fog leküldeni válogatott atlétákat a szerdai viadalra és amint hírlik néhányan csúcskísérletre is készülődnek.

Budapest válogatott labdarúgócsapata az alábbi felállásban játszik:

Tóth (Gamma) — Olajkár (Kispest), Szalai (Csepel) — Horváth (Gamma), Olajkár (Csepel), Kapta (Csepel) — Sipos (Ferencváros), Bonyhádi (Gamma), Mike (Gamma), Sárosi dr. (Ferencváros), Kivács II (Ferencváros).

A Nagyvárad Levente E. és a MAV Levente E. labdarúgó csapata vasárnap délelőtt 10 órai kezdettel játssza le levente bajnoki mérkőzését. A kerületi csapatok ehhez alkalmazkodjanak. Levente E. elnöksége.

RÁDIÓ

VASÁRNAP, OKTÓBER 3.
Budapest I.

- 7.30 Fohász, Szózat, Reggeli zene.
- 8.15 Hírek.
- 8.30 Öszinte beszéd.
- 9.00 Czapk Gyula egri érsek ünnepi főpapi szentmiséje a Szent István Bazilikából a XXXI. Katolikus Nagygyűlés alkalmából.
- 9.15 Utána Művészlemez.
- 11.00 Az Országos Katolikus Nagygyűlés megnyitói beszédje a Székesfővárosi Vigadóban.
- 12.15 Levente-műsor.
- 12.55 Székesfővárosi zenekar.
- 13.45 Időjelzés, hírek, vízállásjelentés.
- 14.00 Művészlemez.
- 15.00 A Földművelésügyi Minisztérium előadásaorozata.
- 15.45 Dal, tánct, siker.
- 16.30 Gyurkovics Mária csevegése.
- 16.40 Keringők szárnyán.
- 16.55 Hírek.
- 17.00 Magyar operettársulatok.
- 18.10 Stefániai Imre zongorázik.
- 18.30 Négyesemközt Herceg Ferencel.
- 18.40 Milánói szimfonikusok.
- 19.00 Koréh Endre magyar nótákat énekel.
- 19.50 Hangképek a vasárnap sportjáról.
- 21.10 Operettársulatok.
- 21.50 Kovács Károly verseket mond.
- 22.40 Filmdalok és táncszámok.

Budapest II.

- 9.00 Hanglemez.
- 11.15 Evangélikus istentisztelet a Deák téri templomból, Igét hirdeti Kecken András.
- 12.15 Máday-kamaraegyüttes.
- 15.00 Budapest honvéd őrszólóalj zenekara.
- 17.35 Az Operaház előadásának közvetítése: Aida.
- 21.40 Roósz Emil szalonegyüttese. Nagygyűlés műsorából.

HÉTFŐ, OKTÓBER 4.
Budapest I.

- 6.00 Üzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 6.25 Ebresztő, Torna, Reggeli zene.
- 7.00 Hírek, Közlemények.
- 8.00 Hírek német, román, szlovák, orosz és szerb nyelven.
- 8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.
- 10.15 Országos Postászenekar.
- 11.15 Steinert Mária zongorázik.
- 11.40 Székelyi Nyír László előadása.
- 12.10 Művészlemez.
- 13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskre-

APROHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Angóra süldők nagyon olcsón eladó. Nagy Itce-u. 10. (Gierliczy-utcai vasúti átjáró.)

2 darab 15 hektoliteres hordó eladó. Bihari-ut. 53. szám. 805

Eladó sürgősen tüdőszanatórium közelében egy katasztrális hold szőlő, terméssel együtt, egy szobás lakással. Ár 24.000 pengő. Özv. Tatyáné, Szigeti-utca 12. Telefon: 28-74. 787

30-50 holdas tanyás birtokot veszek lakóházzal, élő és holt felszereléssel. Részletes ajánlatokat: „Vasúttállomáshoz közel” jelígre a kiadóba. 821

Szalmaért kukoricaszárat adok H-gyesi Márton-u. 24. sz. 816

Eladó: varrógép, asztal, mosdó, kredenc, tükör, szalondívány 2 székke., rádió, falóra, konyhaóra, utazókosár, dobkályha, konyha mérleg. Szaniszló-u. 67. 815

Használt argaman-szőnyeg eladó. — Horthy M.-u. 32. I. 6. 814

Kombináltzsoba, konyha, rekamier eladó. Verő asztalos, Kapucinus-u. 11. 725

Különféle

Fertőtlenítést, poloska, mely ée mindennemű férgek irtását 38 évi gyakorlattal vállalja. Varga, Dankó Pista-utca 6. Telefon 27-56. 913

Paragázzal poloskát, molyt, petéit mindenhol felelősséggel irtja. Csutoras, Szilgietti-u. 7. Telefon 14-21. 664

Társulna csak keresztény vállalatba nagyobb tőkével rendelkező öskeresztény úri házaspár közreműködésével vagy anélkül. Ajánlatokat: „Szolid alappon” jelígre a kiadóba. 813

120-200 darab birkát teletetésre vállalom. Cím: „Teletetés” jelígre a kiadóba. 785

Varrógépjavítás egy évi felelősséggel. Jakab műszerész, Kossuth-utca 5. 729

Könyvelést, üzleti könyveinek felfektetését, vezetését, ügyviteli szervezést és felülvizsgálatát szakember és lelkiismeretesen intézi. adóügyekben felvilágosítást, segítséget nyújt Tóth Gizella könyvelési irodája. Csengeri-utca 8. Telefon hívószám 29-26. 528

Állás' nyer

LAPKIRÓDÓ Velence környékére felvétetik. Jelentkezni a Magyar Lapok kiadóhivatalában. 768

Szerény igényű gyermekszereplő nő keresek egész napra kis háztartásban vezetésére. Cím a kiadóban 798

Nagyvárad város legújabb térképe

nagy fali 2 P, kisebb színes 1 80 P kapható

a **AGYAR LAPOK** kiadóhivatalában

- reszt bajtársi rádiószolgálat.
- 14.00 Szalonótos.
- 15.00 Magyar Revü Táncczenekar.
- 15.30 Cserkészek őszi hadijátéka.
- 16.15 Magyar noták.
- 17.00 Schubert József előadása.
- 17.15 A rádiózenekar műsorából.
- 17.45 Illyés Gyula előadása.
- 18.10 Pertis Pál cigányzenekara.
- 19.00 Péter Takács Ince előadása.
- 19.15 Az Operaház zenekara.
- 20.30 Weninger Antal dr. előadása.
- 21.00 Hangulat és ritmus.
- 23.10 Szórakoztató zene.

Szakácsnőt és szobalányt, tisztát és rendszeretöt keres keresztény urház. Cím a kiadóban. 809

Kovács és kerékgyártó segéd felvétetik. Árpád vezér-ut. 62. 811

Horgoló, frivolitázó munkásokat keresek. Róth, Nagy Sándor-u. 4. emeleten. 810

Férfiszabószághoz kézimunkást felvessz Oláh Ferenc, Sztaroveszky-u. 14. 807

Borbély segédet felvesszek kosztál, lakással, fizetéssel, Kiss, Mátyás király-u. 115. 809

Gyakorlott kötőnök felvételnek Cz. lér Aruház. 805

Állás' keres

Idősebb német urinó gyermek mellé ajánkodik házhoz, vagy felnapra. Cím kiadóban. 797

Dinyéskertész, nagy családú, üvegáramakkal, elhelyezkedést keres. Szilágyi Sándor, Biharszentjános. 812

Lakás

Keresek 3 szobás vagy 2 nagyszobás komfortos lakást, elköltözést és egy évi bért fizetem. Cím Mezei ingatlanirodában Nagy Sándor-u. 19. 822

Szépen burorozott szoba magánháiban, fobejáráttal, külön előszobával, központban, furdőszoba használatl magános urnak kiadó. Cím kiadóban. 823

Oktatás

Okleveles tanár vállalja 1-2 magán- és rendes tanuló előkészítését. Beothy Odón-u. 42. 818

Szent László gimnázium IV., V. és VI. osztályába járó egy-egy diákot korrepetálásra jutányosan vállal nagy gyakorlattal rendelkező tanár. Cím a kiadóban. 817

Elveszett

Elveszett egy kávé-barna kőlyök buldog kutya Mimij névre hallgat. Becsületlen megtaláló illő jutalmat kap Szent József kórház. 820

Elveszett raktári könyv Papp Sándor nevű iratokkal. Megtaláló hozza Thaly Kálmán-u. 8. alá jutalmat kap. 819

KIADÓTULAJDONOS:

szent László-nyomda R. T.

A szerkesztésért felel: A kiadóért telen: Dr. Paál Árpád Dr. Virág Jeromos főszerkesztő a Szent László-nyomda R. T. igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. környékében, Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 6. szám